

Mediterranski teološki susreti - Kardinali Cupich i Nemet iz Rijeke poručili:

Mir je zadaća svakoga od nas

*Razgovor: Ana s. Thea Filipović, profesorica
pedagogije i katehetike*

*U svijetu koji se prebrzo mijenja
nužna je preobrazba Crkve*

*Poruka riječkog nadbiskupa Mate Uzinića na
početku pastoralne godine 2026./2027.*

Učimo živjeti sinodalno

SADRŽAJ:

Poruka riječkog nadbiskupa Mate Uzinića na početku pastoralne godine 2026./2027.
Učimo živjeti sinodalno 2-3

Pastoralni program
Činiti spomen –
prepoznati Božje djelovanje
i vjernost, s povjerenjem
gledati budućnost 4-5

Svećenička skupština
Suodgovornost za
zajedničko poslanje 6

Razgovor: Ana s. Thea Filipović,
profesorica pedagogije i katehetike
U svijetu koji se
prebrzo mijenja nužna
je preobrazba Crkve 7-9

Mediterranski teološki susreti
Prorokovati mir
usred buke rata 10

Kardinali Cupich i Nemet
iz Rijeke poručili: Mir
nije zadaća političara
nego svakoga od nas 11

Dopisništvo Vatikan
Susret s čovjekom
važniji je od programa 12

Hodočašće osoba s invaliditetom
Prava je sreća moći
služiti Bogu i ljudima 13

Svjedočanstva sudionika
hodočašća 14-15

Medicinski kutak
Ekologija i zdravlje 16

Crtice iz Gorskog kotara
Kako izraditi
obiteljsko stablo 17

Biblija
Opravljanje i spasenje u
pavlovskim spisima 18

Crkvena glazba
Glazba nije ukras
nego prava molitva 19

Sakramenti
Ozdravljenje željom 20

Riječka nadbiskupija 21-25
Riznica snova 26

Događanja
Spomen na svjedoke
vjere i djelatna ljubav
prema čovjeku 27

Susret hrvatskih
katoličkih obitelji 28

*Sinodalnost nije
parlamentarizam, natjecanje
većine i manjine ni anketa
kojom ćemo jednostavno
utvrditi što ljudi žele. Ona je
zajedničko osluškivanje Duha
Svetoga u poslušnosti Kristu,
njegovoj riječi i vjeri Crkve.*

Učimo
živjeti
sinodalno

*Pozvani smo učiniti korak prema
trajnoj kulturi slušanja, sudjelovanja
i suodgovornosti. Želimo učiti
drugačije živjeti ono što već jesmo
i ono što već činimo. Neka nas
pritom ne vodi ni želja da po svaku
cijenu sačuvamo ono na što smo
naviknuli ni potreba da po svaku
cijenu uvedemo nešto novo. Neka
nas vodi jedno pitanje: Što Duh
Sveti danas govori našoj riječkoj
Crkvi i kamo nas šalje?*

Drage sestre i braćo!
Na početku nove pastoralne godine
želim vam se obratiti riječima nade, za-
hvalnosti i ohrabrenja.

1. Iza nas je proslava stote obljetni-
ce uspostave biskupskog sjedišta
u Rijeci. Bila je to prigoda za za-
hvalan pogled na prijedeni put i za po-
mireno sjećanje na vlastitu povijest: da
prepoznamo dobro koje je Bog među
nama činio, iskreno prihvatimo i ono
što je bilo teško i nesavršeno te se, ne
ostajući zarobljeni prošlošću, zauzetije
posvetimo svojoj sadašnjosti i s nadom
gledamo prema budućnosti. Spomen u
kršćanskom smislu nije samo vraćanje
u prošlost. Sjećamo se kako bismo bolje
razumjeli sadašnjost i razabrali kamo nas
Bog danas poziva. Zato završetak Jubile-
ja nije završetak jednoga puta nego nas
uvodi u novu etapu našega crkvenog
hoda.

2. Ta nova etapa počinje pastoral-
nom godinom koja je pred nama.
Nije to samo još jedna pastoralna
godina u kojoj ćemo nastaviti činiti ono
što smo činili do sada. Završni dokument
XVI. Redovne opće skupštine Sinode bi-
skupa podsjeća nas da sinodalni proces
nije završio završetkom skupštine Sinode
nego se nastavlja u fazi provedbe (usp.
ZD 9).

Drugim riječima, ono što je tijekom
višegodišnjega zajedničkog slušanja,
razlučivanja i molitve, a za nas osobito
i tijekom jubilarne godine, sazrijevalo u
našoj riječkoj Crkvi, sada treba sve više
postajati načinom života naših župa,
zajednica, pastoralnih vijeća, pokreta i
ustanova te cijele nadbiskupije. Pozvani
smo učiniti korak od pojedinačnih sino-
dalnih iskustava prema trajnoj kulturi
slušanja, sudjelovanja i suodgovornosti;
od pitanja „tko o čemu odlučuje?“ pre-
ma važnijem pitanju: kako zajedno razlu-
čivati što Duh Sveti danas govori Crkvi?

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO - SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Uli. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 6,50 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovnica: Kardinali Cupich i Nemet u Nadbiskupskom ordinarijatu

Poruka riječkog nadbiskupa Mate Uzinića na početku pastoralne godine 2026./2027.

Zato je jedan od glavnih naglasaka Pastoralnog plana i programa naše nadbiskupije u ovoj pastoralnoj godini formacija u sinodalnom duhu. Ona se osobito odnosi na postojeca tijela sudjelovanja i njihove članove, ali ne može se ograničiti samo na njih. Sinodalni način života tiče se svih članova Božjega naroda jer svi smo po krštenju pozvani sudjelovati u životu i poslanju Crkve.

3. Sinodalnost se ne može naučiti samo govoreći o njoj. Učimo je živeći je: moleći zajedno, slušajući jedni druge, razgovarajući u Duhu, zajednički razlučujući i preuzimajući odgovornost za ono što smo prepoznali kao potrebno učiniti.

Ne želimo dakle, samo razgovarati o sinodalnosti. Možemo imati mnogo pastoralnih aktivnosti, a malo zajedništva; mnogo sastanaka, a malo stvarna slušanja; možemo govoriti o evangelizaciji, a ostati zatvoreni u vlastite obrasce. Možemo također neke stvari nastavljati činiti samo zato što smo ih uvijek tako činili. Umjesto toga potrebne su nam razboritost i hrabrost: razboritost da sačuvamo i razvijamo ono što je dobro i plodonosno te hrabrost da se odvažimo na nove korake ondje gdje dosadašnji načini više ne odgovaraju zahtjevima našega vremena i poslanja.

Želimo da se sinodalnost vidi u načinu na koji slavimo, naviještamo, odlučujemo, služimo, upravljamo dobrima, brinemo za siromašne i ranjive te izlazimo ususret onima koji su se udaljili ili se ne osjećaju dijelom naših zajednica. Sinodalna Crkva treba biti Crkva otvorenih vrata, Crkva koja gradi nove odnose i u kojoj svi krštenici otkrivaju svoju suodgovornost za zajedničko poslanje.

4. Ova pastoralna godina ima i konkretan cilj. U prvoj polovici 2027. mjesne Crkve pozvane su održati Skupštine vrednovanja u okviru prve etape puta prema Crkvenoj skupštini 2028. Ta je etapa označena riječima „spominjati se“.

Za nas je to osobito znakovito nakon proslave stote obljetnice. Pozvani smo ponovo pogledati prijedeni put i pitati se: Čime nas je Gospodin iznenadio svojim djelovanjem? Što je među nama dao da sazrije? Za što mu možemo zahvaliti? Što je urodilo dobrim plodom, a gdje smo ostali nedovršeni? Koga nismo dovoljno čuli? Na koje nas nove korake Gospodin danas poziva?

Tijekom ove pastoralne godine zato će se na različitim razinama naše mjesne Crkve održavati susreti na kojima ćemo, služeći se osobito metodom razgovora u Duhu, ponovo slušati jedni druge i razlučivati ono što smo tijekom dosadašnjega sinodalnog hoda živjeli i naučili. Iz tih će iskustava biti oblikovan i naš doprinos daljnjem sinodalnom hodu Crkve. Pritom ne želimo slušati samo one koje uvijek slušamo. Potrebno je pokušati čuti i one koji se rjeđe čuju: mlade, siromašne i ranjive, one koji se osjećaju na rubu naših zajednica, kao i one koji su se od Crkve udaljili ili prema njoj osjećaju nepovjerenje. Pritom moramo imati

Pred nama je važna godina zajedničkoga hoda prema našoj Skupštini vrednovanja u prvoj polovici 2027., koja će biti jedna od etapa na putu prema Crkvenoj skupštini u listopadu 2028. Ne trebamo do tih trenutaka doći s osjećajem da smo sve riješili. Mnogo je važnije nastaviti rasti kao Crkva koja je naučila bolje slušati Duha Svetoga, i mi jedni druge, koja se ne boji obraćenja, koja je svjesna suodgovornosti svih svojih članova i koja je ponovno otkrila radost svoga poslanja.

Želimo da se sinodalnost vidi u načinu na koji slavimo, naviještamo, odlučujemo, služimo, upravljamo dobrima, brinemo za siromašne i ranjive te izlazimo ususret onima koji su se udaljili ili se ne osjećaju dijelom naših zajednica. Sinodalna Crkva treba biti Crkva otvorenih vrata, Crkva koja gradi nove odnose.

na pameti da sinodalnost nije parlamentariizam, natjecanje većine i manjine ni anketa kojom ćemo jednostavno utvrditi što ljudi žele. Ona je zajedničko osluškivanje Duha Svetoga u poslušnosti Kristu, njegovoj riječi i vjeri Crkve. Zato je sinodalni hod uvijek povezan s molitvom, euharistijom, Božjom riječi i razlučivanjem.

Želio bih stoga da tijekom ove pastoralne godine naša nadbiskupija sa svojim tijelima i vijećima, kao i svaka župa, zajednica, pokret i ustanova, pronađu vrijeme za zajedničku molitvu, slušanje i razlučivanje. Pitajmo se: Što od onoga što činimo donosi dobre plodove i treba ga njegovati? Što činimo samo po navici? Tko među nama nedostaje? Koga ne uspijevamo dosegnuti? Što možemo učiniti kako bismo postali otvorenija i više misionarska Crkva?

Ne želimo time uvoditi još jednu pastoralnu obvezu niti stvarati nove programe samo zato da bismo ih imali. Želimo učiti drugačije živjeti ono što već jesmo i ono što već činimo.

5. Pred nama je dakle važna godina zajedničkoga hoda prema našoj Skupštini vrednovanja u prvoj polovici 2027., koja će biti jedna od etapa na putu prema Crkvenoj skupštini u listopadu 2028. Ne trebamo do tih trenutaka doći s osjećajem da smo sve riješili. Mnogo je važnije nastaviti rasti kao Crkva koja je naučila bolje slušati Duha Svetoga i, mi jedni druge, koja se ne boji obraćenja, koja je svjesna suodgovornosti svih svojih članova i koja je ponovno otkrila radost svoga poslanja.

Zato nas sve pozivam da se osobno uključimo u ovaj hod. Pronađimo vremena za molitvu i slušanje. Imajmo hrabrosti izreći ono što nas raduje, ali i ono što nas boli i sputava. Budimo spremni čuti jedni druge, osobito one čiji glas teško dopire do nas. Ne bojmo se preispitati ono što više ne donosi plod. Neka nas pritom ne vodi ni želja da po svaku cijenu sačuvamo ono na što smo naviknuli ni potreba da po svaku cijenu uvedemo nešto novo. Neka nas vodi jedno pitanje: Što Duh Sveti danas govori našoj riječkoj Crkvi i kamo nas šalje?

Ako budemo tako hodili, naš će spomen na proteklih sto godina doista biti plodonosan: prošlosti ćemo se sjećati zahvalno i pomireno, sadašnjost ćemo živjeti odgovorno i zajedno, a prema budućnosti ćemo ići s nadom.

Neka nas, po zagovoru Majke Milosti i svetoga Vida, na tom putu prati i usmjerava Gospodin Isus Krist. Neka nas njegov Duh uči slušati, razlučivati i odvažno činiti ono što prepoznamo kao njegov poziv, kako bismo znali prepoznati prioritete i konkretne korake koje trebamo učiniti te kako bi naša Riječka nadbiskupija, zahvalna Bogu za primljene milosti, sve više postajala Crkva zajedništva, sudjelovanja i poslanja.

U Rijeci 8. rujna 2026.
Mate Uzinić, riječki nadbiskup

Predviđeni hod za mjesne Crkve usmjeren je prema prvoj polovici 2027. godine kada bi se u biskupijama trebale održati Skupštine vrednovanja.

Činiti spomen – prepoznati Božje djelovanje i vjernost, s povjerenjem gledati budućnost

Sinodalnost znači učiti zajedno slušati, razlučivati i tražiti ono što Duh Sveti govori Crkvi. Sinodalnost nije jednokratni projekt ni pastoralni program koji ima svoj početak i kraj. Ona je način na koji Crkva živi svoje zajedništvo, sudjelovanje i poslanje.

Piše: Mario Gerić (nadbiskupski vikar za pastoral)

PITANJA KOJA NAM MOGU POMOĆI

U zajedničkom prisjećanju mogu nam pomoći jednostavna, ali duboka pitanja:

- Što me iznenađuje u Božjem djelovanju tijekom ovih godina?
- Koja je Božja riječ na poseban način osvjetljavala hod naše zajednice?
- Zbog čega bismo kao pojedinci i kao zajednica trebali biti posebno zahvalni na kon iskustva sinodalnog hoda?
- Što je tijekom ovoga puta u našoj zajednici sazrelo?
- Jesmo li postali sposobniji slušati one čiji glas možda prije nismo dovoljno čuli?
- Gdje smo prepoznali nove darove i karizme?
- Koje su se teškoće i otpori pojavili te što iz njih možemo naučiti?
- Što još trebamo učiniti kako bi sinodalnost postala stvarnost svakodnevnoga života naše zajednice?

Sinodalni hod Crkve nije završen održavanjem XVI. Redovite opće skupštine Biskupske sinode u listopadu 2024. Završni dokument Sinode „Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje, poslanje“ postao je polazištem nove etape tog crkvenog hoda – faze primjene zaključaka iznesenih u Završnom dokumentu i njihova ukorjenjivanja u konkretnom životu mjesnih Crkava, pa tako i naše Riječke nadbiskupije. Jednostavnim riječima, ova nas etapa potiče da na konkretni način sinodalnost postaje način svakodnevnoga života naše Crkve, tj. način na koji slušamo jedni druge, zajedno razlučujemo, prepoznamo darove Duha Svetoga i preuzimamo odgovornost za zajedničko poslanje.

Predviđeni hod za mjesne Crkve usmjeren je prema prvoj polovici 2027. godine kada bi se u biskupijama trebale održati Skupštine vrednovanja. Skupština je važan trenutak etape primjene zaključaka Sinode. Nije to ispit kojim bi se trebalo utvrditi koliko je neka zajednica uspješno provela pojedine zaključke ili nije. Vrednovanje valja shvatiti mnogo dublje, kao zajedničko iščitavanje i vrednovanje prijedena puta, prepoznavanje onoga što je u životu zajednica sazrelo, uočavanje onoga što još traži obraćenje i razlučivanje te zahvaljivanje Bogu za ono što je učinio među svojim narodom.

VRIJEME „SPOMENA“

Do spomenute Skupštine vrednovanja našu nadbiskupiju, odnosno naše vjerničke zajednice čeka vrijeme koje je tajništvo Sinode nazvalo „Spominjati se“ („činiti spomen“) – prisjećati se, odnosno ponovno sagledavati dosad prijedeni put. U biblijskom smislu spomen nije samo vraćanje u prošlost, prisjećanje događaja koji su prošli. Činiti spomen više znači prepoznavati Božju vjernost koja se očitovala u povijesti njegova naroda. Iz takva spomena čovjek onda može bolje razumjeti sadašnjost i s većim povjerenjem otvoriti se budućnosti koju Bog pripravlja. Zato je „spominjanje“ povezano sa zahvalnošću. Crkva ne ostaje zarobljena u onome što je bilo nego iz iskustva Božje vjernosti dobiva hrabrost hoditi u budućnost koju je Bog za nju priredio.

Zato smo pozvani zastati i pogledati što se tijekom dosadašnjeg sinodalnog hoda događalo u našim župama, zajednicama, pokretima i drugim crkvenim stvarnostima. Što je Gospodin među nama učinio? Što je sazrelo? Koji su se odnosi promijenili, a koji su se novi odnosi rodili? Gdje smo postali sposobniji slušati jedni druge? Gdje su vjernici preuzeli veću odgovornost za život i poslanje Crkve? Gdje smo prepoznali darove koje možda prije nismo dovoljno uočali?

vali? Takav pogled unatrag nije puka nostalgija nego, nadasve, čin vjere.

SAČUVATI ISKUSTVO ZAJEDNICA – I RADOSTI I POTEŠKOĆE

U ovom razdoblju osobito je važno prikupiti i sačuvati ono što izvire iz stvarnoga života naših zajednica. Sinodalni hod nije samo ono što je zapisano u dokumentima ili izrečeno na pojedinim susretima. On se događa u konkretnim ljudima i njihovim odnosima, u župama i zajednicama, u trenutcima kada su se ljudi osjetili saslušanim, prihvaćenim i pozvanim sudjelovati, ali i u trenutcima kada je bilo teško razumjeti smisao sinodalnoga puta.

Stoga nije potrebno tražiti samo ono što je bilo uspješno i pozitivno. Jednako je važno govoriti o onome što je bilo teško. Gdje smo nailazili na nerazumijevanje? Što je izazivalo otpor? Jesmo li negdje ostali na razini lijepih riječi, a nismo uspjeli učiniti konkretan korak? Što nas je sprječavalo u većem sudjelovanju? Gdje su se pojavile napetosti? Što još uvijek traži strpljenje, obraćenje i dublje razlučivanje?

Takva pitanja nisu znak neuspjeha. Naprotiv, sposobnost Crkve da istinito govori i o svojim poteškoćama jedan je od znakova njezine zrelosti. Sinodalnost ne znači da svi moramo imati jednako iskustvo ili jednako mišljenje. Ona znači učiti zajedno slušati, razlučivati i tražiti ono što Duh Sveti govori Crkvi.

Zato je potrebno sačuvati cjelovitu priču našega hoda – i radost i poteškoće, i plodove i ono što još nije sazrelo.

OD ISKUSTAVA ZAJEDNICA PREMA SKUPŠTINI VREDNOVANJA

Za našu Riječku nadbiskupiju predviđen je hod koji će u narednim mjesecima povezivati iskustva pojedinih zajednica i voditi ih prema zajedničkom razlučivanju.

U listopadu i studenome 2026. godine predviđeni su susreti u župnim i drugim zajednicama nadbiskupije. To će biti prilika da se u molitvi i razgovoru prisjetimo prijednoga puta, podijelimo iskustva i pokušamo prepoznati ono što je Bog tijekom ovih godina učinio da među nama sazrije.

U prosincu 2026. i siječnju 2027. godine slijedi prikupljanje i iščitavanje pristiglih iskustava od strane sinodalnog tima nadbiskupije. Ona će potom biti objedinjena u svojevršno narativno izvješće – pripovijest naše mjesne Crkve o onome što je doživjela, prepoznala i naučila tijekom sinodalnog hoda. Prema smjernicama Tajništva Sinode, to nara-

tivno izvješće jedan je od važnih plodova ove faze, ne tek kao zbroj statističkih podataka ili popis provedenih aktivnosti nego svjedočanstvo o onome što je sinodalnim hodom u životu Crkve sazrelo.

U prvoj polovici 2027. godine, najvjerojatnije u ožujku, uslijedit će nadbiskupijska Skupština vrednovanja, koja bi trebala okupiti predstavnike naših župnih i drugih zajednica uključenih u sinodalni hod. Ona će biti trenutak zajedničkoga gledanja unatrag, zahvaljivanja, slušanja i razlučivanja. Ono što će biti prikupljeno iz života zajednica neće ostati samo unutar naše nadbiskupije nego rezultati ovoga hoda postaju naš dar cijeloj Crkvi.

SINODALNI HOD SE NASTAVLJA

Skupština vrednovanja neće biti završetak sinodalnog hoda. Ona je jedan od koraka na putu koji se nastavlja. Nakon biskupijskih skupština tijekom druge polovice 2027. predviđaju se nacionalne i regionalne skupštine, u prvim mjesecima 2028. kontinentalne skupštine, a cijeli će se proces sabrati na Crkvenoj skupštini u Vatikanu u listopadu 2028.

Ovim se potvrđuje kako sinodalnost nije jednokratni projekt ni pastoralni program koji ima svoj početak i kraj. Ona je način na koji Crkva živi svoje zajedništvo, sudjelovanje i poslanje. „Primjena“ zaključaka Sinode nije banalno provođenje unaprijed donesenih zaključaka i zadataka. Riječ je o tome da ono što smo primili i prepoznali tijekom sinodalnog hoda postupno postaje dijelom redovitoga života naših zajednica.

Pred nama je stoga dragocjeno vrijeme koje, kako u svojoj poruci na početku pastoralne godine kaže nadbiskup Mate, ne treba ispunjavati mnoštvom novih aktivnosti nego, prije svega, zastati, slušati, prisjetiti se i zahvaliti. Pozvani smo jedni drugima ispričati što smo na putu vidjeli i doživjeli te zajedno tražiti odgovor na pitanje: na što nas Duh Sveti danas poziva?

Ako iskreno učinimo spomen, moći ćemo jasnije vidjeti sadašnjost. Ako zahvalno prepoznamo ono što je Gospodin već učinio, moći ćemo se s većim povjerenjem prihvatiti onoga što još nije dovršeno. A ako dopustimo da nas zajedničko slušanje i razlučivanje mijenjaju, tada će sinodalni hod prestati biti nešto „što radimo“ i sve više postajati način na koji jesmo Crkva.

U konačnici, smisao ovoga puta nije u tome da možemo reći koliko smo toga napravili nego da možemo prepoznati koliko je Gospodin među nama učinio. Iz toga spomena rađaju se zahvalnost, nada i spremnost za novi korak. Crkva koja se prisjeća Božje vjernosti može s pouzdanjem krenuti prema budućnosti.

***Ako dopustimo da nas
zajedničko slušanje i
razlučivanje mijenjaju, tada
će sinodalni hod prestati
biti nešto „što radimo“ i
sve više postajati način
na koji jesmo Crkva.***

***U biblijskom smislu
spomen nije samo vraćanje
u prošlost, prisjećanje
događaja koji su prošli.
Činiti spomen više znači
prepoznavati Božju vjernost
koja se očitovala u povijesti
njegova naroda. Iz takva
spomena čovjek onda može
bolje razumjeti sadašnjost
i s većim povjerenjem
otvoriti se budućnosti
koju Bog pripravlja.***

***Pozvani smo zastati i
pogledati što je tijekom
dosadašnjeg sinodalnog
hoda Gospodin među nama
učinio. Koji su se odnosi
promijenili, a koji su se
novi odnosi rodili? Gdje
smo postali sposobniji
slušati jedni druge? Gdje
su vjernici preuzeli veću
odgovornost za život i
poslanje Crkve?
Jednako je važno govoriti
o onome što je bilo teško.
Gdje smo nailazili na
nerazumijevanje? Što je
izazivalo otpor? Što još
uvijek traži strpljenje,
obraćenje i dublje
razlučivanje? Sposobnost
Crkve da istinito govori
i o svojim poteškoćama
jedan je od znakova
njezine zrelosti.***

Na Trsatu održana Svećenička skupština

Suodgovornost za zajedničko poslanje

Svećenička skupština Riječke nadbiskupije održana 7. rujna na Trsatu bila je posvećena početku pastoralne godine u kojoj se nastavljaju programi sinodalnog hoda Katoličke Crkve.

Riječki nadbiskup Mate Uzinić uputio je okupljenim svećenicima pozdravnu riječ i poruku za novu pastoralnu godinu pod naslovom „Učiti živjeti sinodalno“. Nadbiskup je uputio poziv na novu etapu zajedničkoga hoda riječke Crkve, istaknuvši da završetak jubileja stote obljetnice uspostave biskupskoga sjedišta u Rijeci nije završetak puta nego poticaj da se s obnovljenom nadom pogleda prema budućnosti.

OD ZAHVALNA POGLEDA NA PROŠLOST PREMA NOVOJ ETAPI

Osvrćući se na proslavu stote obljetnice, istaknuo je važnost zahvalna i pomirena pogleda na prijedeni put.

Podsjećajući na završni dokument XVI. Redovne opće skupštine Sinode biskupa, nadbiskup je istaknuo kako sinodalni proces nije završio završetkom skupštine nego se nastavlja u fazi provedbe. Za Riječku nadbiskupiju to znači prijeći od pojedinačnih sinodalnih iskustava prema trajnoj kulturi slušanja, sudjelovanja i suodgovornosti. Pritom je potrebno napustiti pitanje „tko o čemu odlučuje?“ i usmjeriti se prema važnijem pitanju: kako zajedno razlučivati što Duh Sveti danas govori Crkvi?

Jedan od glavnih naglasaka Pastoralnoga plana i programa nadbiskupije u novoj pastoralnoj godini stoga je formacija u sinodalnom duhu. Ona se osobito odnosi na postojeća tijela sudjelovanja i njihove članove, ali ne može se ograničiti samo na njih. Sinodalni način života tiče se svih članova Božjega naroda jer svi su krštenjem pozvani sudjelovati u životu i poslanju Crkve, poručio je nadbiskup.

SINODALNOST KAO NAČIN ŽIVOTA CRKVE

Upozorio je na opasnost od previše pastoralnih aktivnosti, a slaba zajedništva, od mnogo sastanaka, a malo stvarna slušanja, ili od toga da se pojedine stvari nastavljaju činiti samo zato što su se tako činile uvijek. Zato su, istaknuo je, potrebne i razboritost i hrabrost – razboritost da se sačuva i razvija ono što je dobro i plodonosno te hrabrost za nove korake ondje gdje dosadašnji načini više ne odgovaraju zahtjevima vremena i poslanja.

Sinodalnost se treba prepoznati u načinu na koji Crkva slavi, naviješta, odlučuje, služi i upravlja dobrima, ali i u njezinoj brizi za siromašne i ranjive te u nastojanju da dopre do onih koji su se udaljili ili se više ne osjećaju dijelom cr-

kvenih zajednica. Takva Crkva, naglasio je nadbiskup, treba biti Crkva otvorenih vrata, Crkva koja gradi nove odnose i u kojoj svi krštenici otkrivaju svoju suodgovornost za zajedničko poslanje.

CILJEVI NOVE PASTORALNE GODINE

Pozvao je nadbiskupijska tijela i vijeća, kao i svaku župu, zajednicu, pokret i ustanovu, da tijekom godine pronađu vrijeme za zajedničku molitvu, slušanje i razlučivanje.

Tako je pred Riječkom nadbiskupijom godina zajedničkoga hoda prema Skupštini vrednovanja u prvoj polovici 2027., koja će biti jedna od etapa na putu prema Crkvenoj skupštini u listopadu 2028. Pritom nije najvažnije do tih trenutaka doći s osjećajem da je sve riješeno nego rasti kao Crkva koja je naučila bolje slušati Duha Svetoga i u kojoj ljudi više slušaju jedni druge, koja se ne boji obraćenja, svjesna je suodgovornosti svih svojih članova i ponovno otkriva radost svojega poslanja.

USTANOVLJENE KRSNE SLUŽBE – SLUŽENJE, A NE ČAST

U drugom dijelu Svećeničke skupštine predavanje o teološko-pravnom utemeljenju ustanovljenih krsnih službi održao je svećenik Goran Žan Lebović Casalonga. Predstavljeni su povijesni razvoj, teološki temelj i današnje kanonsko uređenje ustanovljenih službi. Posebna je pozornost posvećena reformi pape Pavla VI. iz 1972. godine, kojom su tadašnji „niži redovi“ preoblikovani u crkvene službe, dok su u Latinskoj Crkvi zadržane službe lektora i akolita.

Istaknuto je da ustanovljene službe proizlaze iz sakramenta krštenja i zajedničkog svećeništva vjernika te da ustanovljenje nije isto što i sakramentalno ređenje. Crkva tim činom javno prepoznaje i stabilno povjerava vjerniku određenu službu u zajednici. Lektoru je vlastita služba navještaj Božje riječi, dok je služba akolita prvenstveno povezana s oltarom, pomaganjem prezbiteru i đakonu te, prema odredbama prava, sa služenjem svete pričesti. Daljnji važan korak dogodio se 2021. godine, kada je papa Franjo dokumentom *Spiritus domini* omogućio laicima obaju spolova ustanovljenje u službe lektora i akolita. Iste je godine dokumentom *Antiquum ministerium* ustanovljena i laička služba katehista. Zaključeno je da svrha tih službi nije stjecanje časti ili položaja nego služenje, izgradnja crkvene zajednice te ostvarivanje njezina zajedništva, sudjelovanja i poslanja.

Ana s. Thea Filipović redovita je profesorica u trajnom izboru, a od 1. listopada 2026. godine profesorica emerita Sveučilišta u Zagrebu. Dugi niz godina predavala je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na Katedri religijske pedagogije i katehetike, gdje je tijekom dva mandata bila i pročelnica. Autorica je nekoliko knjiga i velikog broja znanstvenih radova, objavljenih u domaćim i međunarodnim publikacijama. Redovnica je Družbe sestara Naše Gospe – Zagreb.

■ **Nedavno ste izabrani za profesoricu emeritu Sveučilišta u Zagrebu, na čemu Vam od srca čestitamo. Vaša uža specijalnost jesu religijska pedagogija i katehetika. Vezano uz to, koji su najveći izazovi prenošenja vjere mladim generacijama?**

Hvala Vam na čestitkama. Prenošnje vjere mladim naraštajima oslanja se ponajprije na svjedočanstvo vjere odraslih. Tamo gdje se vjera živi u obitelji, ona se i prenosi u skladu s dobi djece te različitim prilikama za izričiti navještaj, dijeljenje i slavljenje vjere.

Djeca najprije promatraju i oponašaju odrasle. Spontano se uključuju u obiteljsku molitvu, odlaze s roditeljima na euharistijsko slavlje župne zajednice, slave kršćanske blagdane, ali i odgajaju se u prepoznatljivim kršćanskim vrijednostima zajedništva, brige za druge, pomaganja, praštanja.

Rastući, djeca postaju kritičnija te propituju vjerodostojnost odraslih, koliko sami žive ono što govore i što zahtijevaju od njih. Ako vjera odraslih nije živa i življena, nego samo formalna, onda se navještaj vjere delegira na župnu zajednicu i školu.

Zato je važno da župne zajednice budu mjesta žive vjere, privlačne i otvorene svim naraštajima te da djeluju kao evanđeoski „kvasac“ u društvu. Vjeronauk u školi ima svoju specifičnu ulogu upoznavanja s kršćanstvom i drugim religijskim tradicijama, s pitanjima smisla i svrhe života, odnosa prema Bogu i bližnjemu, ispravna života, krivnje, praštanja, patnje, smrti i nade poslije smrti. Vjeronauk nije isto što i kateheza, ali ako je kvalitetan, može postati izvrsno mjesto evangelizacije.

Zahvaljujući mnogim dobrim vjeroučiteljima, vjeronauk zacijelo čini za dobrobit djece i mladih i više nego što

Razgovor: Ana s. Thea Filipović, profesorica pedagogije i katehetike, redovnica Družbe sestara Naše Gospe

U svijetu koji se prebrzo mijenja nužna je preobrazba Crkve

U vremenu dubokih promjena teologija treba služiti i Crkvi i društvu, pomoći razumjeti stvarnost, koja se mijenja, te u dijalogu s drugim znanostima dati kršćanski doprinos oblikovanju humanijeg svijeta i života.

Razgovarala: Bruna Velčić

U Crkvi u Hrvatskoj uočeni su problemi kao što su klerikalizam i manjak kulture dijaloga, ali i pozitivni znakovi kao što su želja vjernika laika za sudjelovanjem u životu i djelovanju Crkve, želja za kvalitetnijim pastoralom i većom pristupačnošću svećenika, zatim želja za učenjem novih oblika komunikacije kao i potreba uključivanja svih, posebno zapostavljenih. Primijećena je plodonosnost metode razgovora u Duhu.

Sinodalnost Crkve ima svoj temelj u zajedničkom dostojanstvu svih krštenika te vrednovanju osjećaja vjere svih vjernika. Tim temeljnim jedinstvom nadilazi se podjela Crkve na kler i laike.

Digitalna revolucija donijela je promjene i u svijet obrazovanja i učenja. Danas mladi ljudi mogu na internetu susresti mnoštvo vjerskih sadržaja, informirati se i formirati, ali i zalutati na stranputice ako im nedostaju kriteriji razlučivanja.

Zahvaljujući mnogim dobrim vjeroučiteljima, vjeronauk zacijelo čini za dobrobit djece i mladih i više nego što mislimo.

mislimo. No on treba župne zajednice na koje će moći uputiti one koji traže više.

■ Kad je riječ o novim naraštajima, u enciklici „Magnifica humanitas” papa Lav XIV. upozorava na zaštitu mladih osoba, posebno u digitalnom svijetu. Po pitanju prenošenja vjere mladima, što nam digitalni svijet omogućuje, a koje su možda opasnosti i manjkavosti?

Digitalni svijet donio je brojne promjene u naš život, i prednosti i opasnosti. Prednosti su povezanost na daljinu, umreženost, brže poslovanje, brze usluge, blagodati na raznim područjima. No digitalni svijet skriva i opasnosti koje vrebaju s raznih strana, „virese”, „infekcije” i prijevare, od onih tehničke i financijske do onih osobne, emocionalne, psihološke i religijske naravi. Digitalni svijet pomaknuo je granice između javnog i privatnog. I mnogi odrasli ljudi izlažu svoju privatnost na raznim platformama u svrhu zarade (i popularnosti), a time postaju ranjivi za razne oblike zloupotrebe. Djeci i mladima svijet interneta nameće modele ponašanja, često promiče materijalizam, stigmatizira one koji su slabiji i drugačiji.

Digitalna era donosi novi pogled na stvarnost, a novi mediji imaju moć, koja postaje nepredvidiva. Papa Lav XIV. u enciklici „Veličanstveno čovječstvo” upozorava da medije moramo trajno propitkivati s gledišta traganja za istinom i poštovanja ljudskog dostojanstva svake osobe. Svojim vlastitim odnosom prema medijima stariji trebaju pokazati mladima kako se to čini.

Digitalna revolucija donijela je promjene i u svijet obrazovanja i učenja, uključujući i religijsko učenje, a na tom području također s prednostima i nedostacima. Danas mladi ljudi mogu na internetu susresti mnoštvo vjerskih sadržaja, informirati se i formirati, ali i zalutati na stranputice ako im nedostaju kriteriji razlučivanja. Sve to govori o važnosti kvalitetna religioznog odgoja i obrazovanja kao i odgoja za medije. Nismo osuđeni biti puki primatelji i potrošači medijskih ponuda. Trebamo znati i kritički reagirati, a i vježbati se u stvaranju alternativnih, kvalitetnijih medijskih sadržaja.

■ Prošle je godine objavljena Vaša knjiga „Crkva i teologija u svijetu koji se mijenja” (Zagreb, 2025.), koju smo predstavili i na Mediteranskim teološkim susretima u Lovranu. U njoj poglavito progovarate o sinodalnoj preobrazbi Crkve. Koje su glavne karakteristike te sinodalne preobrazbe i je li nam i zašto ona potrebna?

Vjerujem da knjiga informacijama i uvidima koje pruža može pomoći razumjeti zašto nam je takva preobrazba potrebna. Riječ „sinoda” doslovno znači „zajednički hod” svih u Crkvi. Sinodalna preobrazba vodi k tome da se Crkva počne više prepo-

znovati i strukturirati kao zajednica u poslanju nego kao hijerarhijski strukturirana institucija koju se poistovjećuje s klerom.

Crkva je sav narod Božji koji živi, slavi, svjedoči i odjelotvoruje svoju vjeru i tako služi čovječanstvu promičući Isusove vrijednosti djelatne ljubavi, milosrđa, pravednosti, istine, jedinstva i mira. Sinodalnost Crkve ima svoj temelj u zajedničkom dostojanstvu svih krštenika te vrednovanju osjećaja vjere svih vjernika. Tim temeljnim jedinstvom nadilazi se podjela Crkve na kler i laike jer sinodalna Crkva zajedno sluša i razlučuje što joj Duh Sveti govori danas.

Papa Franjo je isticao da je sinodalnost konstitutivna dimenzija Crkve, obilježje koje se nalazi u samom njezinu temelju. Sinodalnost pomaže bolje razumjeti i ulogu hijerarhijske službe u Crkvi. Objašnjavajući ulogu pastira, papa Franjo rabi sliku preokrenute piramide, jer oni koji obavljaju službu autoriteta u Crkvi nazivaju se „služitelji”, po uzoru na Krista koji se očitovao kao onaj koji služi i pere noge učenicima. Takvo shvaćanje Crkve zacrtano je na Drugom vatikanskom koncilu, a dalje su ga razvijali i njegovi prethodnici. Sinodalna preobrazba Crkve uključuje i duhovnu i strukturnu i pastoralnu dimenziju. Riječ je o povezanosti sinodalnog i misionarskog obilježja Crkve, zajedništva i služenja, o Crkvi milosrđa, koja je okrenuta ljudima u svim njihovim potrebama, a posebnu brigu posvećuje onima koji su „siromašni”, zakinuti, isključeni, prezreni, odbačeni.

Papa Franjo je u sinodalnoj preobrazbi vidio put Crkve za treće tisućljeće i temelj obnove Crkve, koju treba provesti u djelo. Zato je, uz sve poteškoće na koje je nailazio, od početka svoga pontifikata nastojao voditi Crkvu na sinodalan način. To se očitovalo i u kontinuiranu održavanju biskupskih sinoda o važnim pitanjima i usmjerenjima oko kojih je potrebna široka suglasnost u Crkvi, a napose u pripremi i provedbi Sinode o sinodalnosti Crkve, koja je započela u listopadu 2021. godine, imala dvije opće skupštine u listopadu 2023. i 2024. godine, a završit će Crkvenom skupštinom u listopadu 2028. godine.

Ta je Sinoda, čiju provedbu nastavlja papa Lav XIV., ocijenjena najvažnijim crkvenim događajem nakon Drugog vatikanskog koncila. Ona je pripremljena, održana te se nastoji provesti i vrednovati u mjesnim Crkvama metodologijom sinodalnog procesa. Završni dokument Biskupske sinode o sinodalnosti Crkve plod je slušanja naroda Božjeg i razlučivanja pastira. Papa Franjo potpisao je taj dokument, koji je u najvećem dijelu prihvaćen s daleko više od potrebne dvotrećinske većine glasova, kao dio redovnog učiteljstva rimskog biskupa.

Dubokim uzajamnim slušanjem i zajedničkim razlučivanjem u Duhu otvara se mogućnost da se vlastiti misaoni okvir proširi, stvori prostor za drugo mišljenje i drukčiji pogled. Ekleziologija zajedništva zahtijeva sinodalne strukture koje osiguravaju zajed-

Feministička teologija odnosi se na promicanje vidljivosti i ravnopravnosti žena iz kršćanske perspektive, otkrivanje i valoriziranje potisnutih ženskih tradicija u povijesti i učenju Crkve te kritičko propitkivanje patrijarhalnih struktura.

Ponovno ređenje đakonica, koje se pokazuje nužnim osobito u nekim dijelovima svijeta, svakako bi bilo znak vremena te doprinos sinodalnoj i misijskoj preobrazbi Crkve.

ništvo naroda Božjeg na svim razinama. Za to je potrebna i odgovarajuća formacija.

■ **Što Crkva u Hrvatskoj može i treba učiniti kako bi sinodalni proces postao stvarnost?**

Provedba sinodalne preobrazbe Crkve, utemeljena na koncilskom razumijevanju Crkve, ne odnosi se samo na neke posebne ili dodatne aktivnosti nego na sinodalnu kvalitetu redovita pastoralna svake mjesne Crkve. Od svake se biskupije (a onda i župe) očekuje da poboljša i ostvaruje svoje redovito pastoralno djelovanje tako da ono više postane „zajednički hod“, da u njemu bude prepoznatljivo sinodalno obraćenje Crkve. Faza provedbe Sinode o sinodalnosti, u kojoj se nalazimo, ujedno služi razmjeni iskustava i inicijativa, a time i razmjeni darova među mjesnim Crkvama, kojima jedni druge nadahnjuju izgrađujući jedinstvo u različitosti situacija.

Uza sva vrijedna nastojanja u našoj se Crkvi nailazi i na određene poteškoće, koje proizlaze otuda što su i sami biskupi i svećenici naviknuti na ustaljen, strogo hijerarhijski model upravljanja biskupijom odnosno župom, a vjernici su naviknuti biti pasivni primatelji pastoralnih ponuda koje dolaze od hijerarhije. Župna pastoralna i ekonomska vijeća često funkcioniraju samo formalno, bez stvarna uključivanja vjernika laika u procese savjetovanja i donošenja odluka.

No kako sinodalnost Crkve ima obvezujući karakter, proces sinodalne preobrazbe nije moguće ignorirati. Crkva u Hrvatskoj uključila se u sinodalni proces, za čiju su provedbu zaduženi ponajprije mjesni biskupi i biskupske konferencije. Osnovani su sinodski timovi, radilo se negdje više, a negdje manje, već prema mogućnostima i okolnostima.

Uočeni su problemi na koje se nailazi kao što su klerikalizam i manjak kulture dijaloga, ali i pozitivni znakovi kao što su želja vjernika laika za sudjelovanjem u životu i djelovanju Crkve, želja za kvalitetnijim pastoralom i većom pristupačnošću svećenika, zatim želja za učenjem novih oblika komunikacije kao i potreba

uključivanja svih, posebno zapostavljenih. Primijećena je plodonosnost metoda razgovora u Duhu.

■ **U knjizi progovarate i o djelovanju žena u dušobrižništvu od ranog kršćanstva do danas. U zborniku radova pod naslovom „Feministička teologija – Misao i praksa u kontekstima Srednje i Istočne Europe“ (Zagreb, 2025.) pisali ste posebno o ženama i đakonatu. Može li rasprava o đakonatu žena pomoći Crkvi dublje promišljati vlastito poslanje i strukture?**

Rasprava o ženskom đakonatu propituje razvoj crkvene tradicije na tom području i njezino značenje za Crkvu danas, na temelju novosti i nakane Isusove prakse i prakse prve Crkve. Novija teologija đakonata veže đakonsku službu uz predstavljanje Krista koji služi u samoj ministerijalnoj strukturi Crkve. Riječ je o kvalitativnom razlikovanju i bitnom povezivanju reprezentacije Krista u riječi i sakramentu te u djelima ljubavi unutar jedinstvenog sakramenta svetog reda.

Ponovno ređenje đakonica, koje se pokazuje nužnim osobito u nekim dijelovima svijeta, svakako bi bilo znak vremena te doprinos sinodalnoj i misijskoj preobrazbi Crkve. To ne znači da treba kopirati i nepromijenjeno reproducirati lik, status i funkcije đakonica iz prošlosti, poglavito iz prvog tisućljeća Crkve, nego nanovo konfigurirati službu u skladu sa značajkama koje odgovaraju novim pastoralnim potrebama i ulozi žena u Crkvi u 21. stoljeću.

■ **Jedan je od Vaših interesa i feministička teologija. Od 2015. do 2020. bili ste i predsjednica Hrvatske sekcije Društva žena u teološkom istraživanju (ESWTR – CS). Koje značenje ima feministička teologija za katoličku teologiju?**

Feministička teologija propituje kršćansku vjeru i tradiciju te strukturu i život Crkve polazeći od feminističke kri-

tike patrijarhalne i androcentrične religije, a pritom se oslanja na temeljne poruke Isusova nauka. Kako u hrvatskom teološkom i crkvenom kontekstu feministička teologija još uvijek nije adekvatno valorizirana i prihvaćena, smatrala sam da je važno dati pregled njezina nastanka i razvoja te pitanja koja postavlja.

Budući da kod nas u Crkvi postoje vrlo negativne predrasude o pojmu feminizma, uvijek je potrebno prikazati feminističke pristupe na koje se oslanja pojedino teološko istraživanje. To određuje ciljeve i teme koje istražuje feministička teologija u svojim pojedinim i različitim inačicama. Njezin doprinos Crkvi, teologiji i crkvenoj praksi odnosi se na promicanje vidljivosti i ravnopravnosti žena iz kršćanske perspektive, otkrivanje i valoriziranje potisnutih ženskih tradicija u povijesti i učenju Crkve te kritičko propitkivanje patrijarhalnih struktura, koje su stoljećima smatrane same po sebi razumljivima.

■ **Naslov Vaše knjige ističe da se nalazimo u vremenu velikih promjena. Smatrate li da teologija u Hrvatskoj dovoljno odgovara na pitanja koja postavlja suvremeni vjernici i duboke promjene koje su zahvatile svijet?**

U vremenu dubokih promjena teologija treba služiti i Crkvi i društvu, pomoći razumjeti stvarnost koja se mijenja te u dijalogu s drugim znanostima dati kršćanski doprinos oblikovanju humanijeg svijeta i života. Mislim da se zadnjih desetljeća i teologija u Hrvatskoj postupno razvija, izazvana kako sveučilišnim tako i crkvenim zahtjevima.

Teško je govoriti u globalu, ali pojedinačno ima zaista vrlo vrijednih radova i glasova koje se možda nedovoljno poznaje i nedovoljno čuje. No sigurna sam da nadahnjuju mnoge. Današnje mogućnosti povezivanja i međunarodne suradnje kao i alati kojima se premošćuju jezične barijere i geografske daljine pružaju izvrsne mogućnosti svima koji se uistinu žele baviti teološkim radom.

Mediteranski teološki susreti uputili poziv na izgradnju "civilizacije ljubavi"

Veliko je zanimanje izazvao okrugli stol održan 16. srpnja u Domu pastoralnih susreta u Lovranu. Kako vjerske zajednice mogu postati vjerodostojni graditelji mira, može li se govoriti o pomirenju bez suočavanja s prošlošću te kakvu će ulogu umjetna inteligencija imati u religiji i društvu – bila su neka od pitanja okrugloga stola, koja su uz snažnije uključivanje studenata, otvorila niz osjetljivih tema.

Prorokovati mir usred buke rata

Pozdravnim govorima riječkog nadbiskupa Mate Uzinića i kardinala Blasea Cupicha u Domu pastoralnih susreta u Lovranu 13. srpnja započeli su Mediteranski teološki susreti koji su ove godine bili posvećeni temi „Prorokovati mir okruženi bukom rata: Mirotvorstvo u doba militarizma“. Kardinal Cupich i nadbiskup Uzinić su iz različitih perspektiva, ali s istom porukom, upozorili da je mir danas zahtjevniji nego ikada te da vjernici imaju odgovornost biti njegovi vjerodostojni svjedoci.

Skup, koji ima ekumenski i međureligijski karakter, okuplja studente teologije, profesore i predstavnike Katoličke Crkve, pravoslavnih Crkava i islamskih učilišta, nastavljajući dijalošku tradiciju koja je posljednjih godina postala jedno od prepoznatljivih obilježja Riječke nadbiskupije.

NADBISKUP UZINIĆ: MIR NIJE SAMO ODSUTNOST RATA

U pozdravnom govoru nadbiskup Uzinić istaknuo je da ovogodišnja tema nije tek predmet teološkoga promišljanja, nego izazov koji traži osobno obraćanje i konkretno djelovanje. Priznao je kako o miru nije lako govoriti upravo zato što je riječ o idealu kojemu nitko ne može pristupiti s osjećajem da ga je potpuno ostvario.

Govoreći o prorokovanju mira „okruženom bukom rata“, upozorio je da su mirotvorci kroz povijest često bili ismijavani, proganjani pa i ubijani. Ipak, naglasio je kako vjernici ne mogu odustatati od navještaja mira jer je on duboko upisan u Božji poziv čovjeku.

Polazeći od biblijske poruke da će se „mirotvorci sinovima Božjim zvati“, riječki je nadbiskup istaknuo da autentično mirotvorstvo započinje unutarnjim mirom i pomirenjem s Bogom. Tek iz takva iskustva moguće je graditi odnose u kojima ljudi jedni druge ne doživljavaju

kao prijetnju nego kao braću i sestre jednaka dostojanstva.

CIVILIZACIJA LJUBAVI

Središnji dio izlaganja nadbiskup Uzinić posvetio je razmišljanjima pape Lava XIV. iz enciklike *Magnifica humanitas*, u kojoj Papa poziva na izgradnju „civilizacije ljubavi“ nasuprot „globalizaciji nemoći“.

Podsjetio je kako mir nije moguć bez pravednosti te izdvojio pet smjernica koje Papa predlaže za izgradnju kulture mira: razoružati riječi, graditi mir u pravednosti, usvojiti pogled žrtava, njegovati zdrav realizam te oživjeti dijalog i multilateralizam.

Posebno je upozorio na odgovornost javnoga govora, istaknuvši da verbalno nasilje, demoniziranje protivnika i govor mržnje postaju svojevrsno „kibernetско bojno polje“. Zato je, rekao je, potrebno najprije „razoružati riječi“ kako bi bilo moguće razoružati i društvo.

Govoreći o žrtvama ratova, naglasio je da one ne smiju ostati predmet političkih nadmetanja ili ideoloških interpretacija, nego trebaju postati polazište svakoga promišljanja o miru. Citirajući papu Lava XIV., upozorio je da se pred bombardiranjem civila, napadima na bolnice i stradanjem djece ne može ostati neutralan.

U završnom dijelu govora posebno je upozorio na opasnost manihejskog pogleda na svijet koji ljude dijeli na potpuno dobre i potpuno zle. Takva logika, rekao je, nije spojiva s evanđeljem, koje poziva na dijalog, slušanje i izgradnju međusobnoga povjerenja.

KARDINAL CUPICH: TEORIJA PRAVEDNOG RATA SE ZLOUPOTREBLJAVA

Snažnu poruku sudionicima uputio je i čikaški kardinal Blase Cupich, zahvalivši nadbiskupu Uziniću na organizaciji susreta koji, kako je rekao, predstavljaju dragocjen prostor susreta i nade.

Podsjetio je na riječi pape Lava XIV. iz govora diplomatskom zboru početkom ove godine da je „rat ponovno u modi“. Prema njegovu tumačenju, ta rečenica pokazuje kako rat više nije posljednje sredstvo obrane nego sve češće postaje politički izbor koji se unaprijed opravdava.

Zbog toga je, smatra kardinal Cupich, tradicionalna teorija pravednoga rata izgubila svoju izvornu funkciju ograničavanja nasilja te se nerijetko pretvara u sredstvo njegova opravdavanja.

Posebno se obratio mladim sudionicima skupa, izrazivši nadu da će upravo njihova generacija odbiti prihvatiti rat kao normalan način rješavanja sukoba.

„Rat može uništiti pedeset godina mira u jednom trenutku, a za izgradnju mira potrebno je mnogo vremena i strpljenja“, poručio je kardinal, pozvavši mlade da svijet probude iz „amnezije o cijeni rata“ i svojim životom pokažu da ne žele živjeti u vremenu u kojem će rat ponovno postati društveno prihvatljiv.

TJEDAN DANA PREDAVANJA, PROMIŠLJANJA I SUSRETA

Mediteranski teološki susreti nastavljani su tijekom cijeloga tjedna predavanjima, raspravama i susretima sudionika različitih kršćanskih Crkava i islamske zajednice.

Predavanja su održali Sihem Djebbi, profesorica politologije na Sveučilištu Sorbonne Paris Nord te Papinskom teološkom fakultetu Južne Italije; vladika Grigorije Durić, Eparhija düsseldorfska i njemačka (SPC); Stipe Odak, profesor primijenjene etike na Katoličkom sveučilištu u Louvainu; Viola Raheb, program-ska direktorica Zaklade Pro Oriente u Beču.

Najviše pozornosti privukla je tribina na kojoj su 14. srpnja u Nadbiskupskom ordinarijatu u Rijeci gostovali kardinali Blase Cupich i Ladislav Nemet.

Kardinali Cupich i Nemet iz Rijeke poručili

Mir je zadaća svakoga od nas

Kršćanstvo se ne smije pretvoriti u sredstvo nacionalizma, kulturnih ratova i političkih podjela, nego u prostor dijaloga, pomirenja i zaštite dostojanstva svakog čovjeka - upozorili su kardinal Blase J. Cupich, nadbiskup Chicaga i kardinal Ladislav Nemet, nadbiskup Beograda, na tribini održanoj 14. srpnja u okviru Mediteranskih teoloških susreta, o temi „Prorokovati mir okruženi bukom rata: Mirotvorstvo u doba militarizma“.

Mir se ne može uzimati „zdravo za gotovo“ nego ga treba svakodnevno graditi, a odgovornost za njegovo očuvanje ne snose samo politički i crkveni vođe nego svaki pojedinac.

Velika dvorana Riječke nadbiskupije bila je ispunjena do posljednjeg mjesta, a zbog iznimna interesa tražila se stolica više. Uz brojne građane tribini su nazočili predstavnici različitih vjerskih zajednica i javnog života. Razgovor je moderirala novinarka HRT-a Morana Kasapović.

MIR POČINJE ZAŠTITOM SVAKOG ČOVJEKA

Odgovarajući na pitanje o ratovima i sve češćim globalnim sukobima, kardinal Cupich istaknuo je da je temeljna zadaća kršćana stvarati siguran svijet za svakog čovjeka, bez obzira na njegovu vjeru, naciju ili pripadnost.

„Kada štitimo prava svakog ljudskog bića, pokazujemo dosljednost evanđelju. Ne zastupamo političke programe ni bilo čiju stranu nego dostojanstvo svake osobe. Svaki čovjek ima pravo na život, slobodu i sreću, a Crkva mora biti glas svih koji trpe, ne samo kršćana.“ poručio je. Upozorio je da su podjele često rezultat svjesne manipulacije ljudima, kojima

se stvara osjećaj ugroženosti kako bismo lakše prihvatili sukobe i neprijateljstva.

„Postoje ljudi i strukture koje žele posijati podjele među nama. Zato svaki krštenik mora preuzeti odgovornost za izgradnju mira. To nije posao samo političara ili biskupa nego svakoga od nas“, rekao je kardinal Cupich.

VJERA ISPRED NACIONALNOG

Govoreći o jugoistočnoj Europi, kardinal Ladislav Nemet upozorio je kako je jedna od najvećih kušnji Crkve poistovjećivanje nacionalnog i kršćanskog identiteta. Podsjetio je da su tijekom stoljeća upravo Crkve čuvale jezik, kulturu i identitet naroda pod stranom vlašću, no smatra da je danas došlo vrijeme povratka njihovoj izvornoj misiji.

Najprije smo Božji narod, a tek onda Hrvati, Mađari, Srbi ili pripadnici drugih naroda. Krštenje određuje naš identitet, a ne nacionalna pripadnost. Kultura je važna, ali ne smije određivati način na koji živimo svoju vjeru – naglasio je Nemet. Dodao je kako su mnoge nacionalističke emocije u suprotnosti s kršćanskom porukom te da Crkva mora ostati otvorena svima, bez isključivosti.

SUKOBI U JAVNOM PROSTORU

Jedna od tema tribine bili su i sve izraženiji kulturni sukobi koji posljednjih godina obilježavaju zapadna društva, ali i Hrvatsku. Cupich smatra da je najveća opasnost pretvoriti kršćanstvo u identitetski projekt zatvoren prema drugima. Crkva nije ekskluzivan klub. Njezino je poslanje širiti prostor za druge, izlaziti na margine i donositi evanđelje, poručio je Cupich.

Nemet je, govoreći o javnim molitvenim okupljanjima i kulturnim podjelama, istaknuo kako nije sporno javno moliti nego pitanje uključuje li takva molitva druge ili ih isključuje. „Mir se ne može graditi dok ljudi razmišljaju o podjeli na 'naše' i 'njihove'“, rekao je Nemet.

Govoreći o sve snažnijim porukama mržnje i ekstremizma u javnom prostoru, kardinal Cupich istaknuo je da Crkva mora pomoći ljudima razumjeti kako mržnja najprije razara onoga tko joj se prepusti.

MIGRACIJE SU PITANJE LJUDSKOG DOSTOJANSTVA

Velik dio razgovora bio je posvećen migracijama i odnosu prema ljudima koji napuštaju svoje domove. Kardinal Cupich oštro je kritizirao masovne deportacije u Sjedinjenim Američkim Državama, ističući kako Crkva ne osporava pravo država da štite svoje granice, ali upozorava da se pritom ne smije gaziti dostojanstvo obitelji i pojedinca.

Nemet je podsjetio da je Katolička Crkva u Srbiji tijekom migrantske krize 2015. godine bila među najaktivnijima u pružanju pomoći ljudima na balkanskoj ruti te upozorio na to kako posljednjih godina raste ksenofobija. „Ljudi koji dolaze među nas imaju jednaka ljudska prava kao i mi. Kao Crkva moramo podizati glas protiv straha i mržnje prema migrantima te pokazivati da je solidarnost temeljna kršćanska vrijednost“, istaknuo je Nemet.

SINODALNOST KAO KULTURA SLUŠANJA

Govoreći o budućnosti Katoličke Crkve, kardinali su posebno istaknuli važnost sinodalnosti, odnosno zajedničkog hoda, međusobnog slušanja i uključivanja svih vjernika u život Crkve. Cupich je sinodalnost usporedio s plesom, u kojemu svatko mora pronaći svoj ritam, ali pritom ostaviti prostor drugome. „Treba vremena da naučimo plesati zajedno, da ne stanemo jedni drugima na nogu, ali moramo početi. Duh Sveti i danas govori Crkvi i poziva nas da slušamo jedni druge“, rekao je.

Nemet smatra da je riječ o dugoročnom procesu koji će mijenjati način života lokalnih Crkava. „Velike promjene ne događaju se preko noći. Sinodalnost nije projekt nego nova kultura odnosa koja počinje u malim zajednicama.“

Susret s čovjekom važniji je od programa

Polazeći od
slike susreta
Marije i uskrslog
Krista, papa Lav
daje ključnu
pastoralnu
smjernicu: pitati
se o susretu. Koga
susrećemo? Kako
izlazimo u susret?

FOTO: Vatican Media

Piše:

Anđela Jeličić Krajcar

Skupština Rimske biskupije održana je, po tradiciji, u Lateranskoj bazilici 18. rujna. Prisutnim svećenicima, laicima, djelatnicima, predstavnicima redovničkih zajednica i pokreta obratio se papa Lav, biskup Rima. Duboke i konkretne poruke upućene Crkvi grada Rima vrijedne su i korisne svakoj zajednici.

Papa polazi od slike Marije Magdalene – koja na uskrsno jutro odlazi na Isusov grob i otkriva da je prazan. Uskrsli Isus Mariji postavlja dva pitanja: „Zašto plačeš? Koga tražiš?“ Cijela Crkva i grad Rim pozvani su čuti ta pitanja i preispitati se, poručuje Sveti Otac, ističući da Marija Magdalena prepoznaje Krista u trenu kad on izgovara njezino ime. Evanđelje nam otkriva da susresti Krista znači – čuti kako netko izgovara tvoje ime.

Polazeći od te slike, i susreta Marije i uskrslog Krista, papa Lav daje ključnu pastoralnu smjernicu: pitati se o susretu. Koga susrećemo? Kako izlazimo u susret? Jer čovjek prethodi svakom pastoralnom programu, ideji, organizaciji i ponudi. Prije programa su ljudi. Stoga prvo pitanje nije što treba činiti i organizirati nego koga ćemo susresti. U konačnici, crkva je zajednica, a to znači prostor u kojem te vide, poznaju te i zovu te imenom. Zajednica nije skup anonimnih i nevidljivih ljudi.

Ključan, konkretan prijedlog za djelovanje papa Lav ocrtava kao „pastoralnu provjeru“ (talijanski: *verifica pastorale*). Zastati, osvrnuti se na svoj rad, iščitati što se dogodilo, prepoznati što je urodilo plodom, razumjeti koji sadržaj nije ostavio traga ni ploda te zajedno tražiti razloge uspjeha i neuspjeha, vođeni svjetlom Duha Svetoga. Provjera vlastitog rada pomaže zajednici i pastoralnom vodstvu ostati u istini, i djelovati u istini. A u duhu sinodalnog hoda Papa poziva na vrednovanje djelovanja Crkve i iz pozicije onih koji je „gledaju izvana“.

Dinamika provjere započinje od Krista: jer Crkva ne postoji radi sebe nego zato da svakog čovjeka dovede do susreta s Isusom Kristom. Stoga prvotna briga nije kvaliteta organizacije. Prvotna briga mora biti pitanje – vodi li neki sadržaj uistinu prema Kristu.

Susret s Kristom rađa zajednicu: iz Kristova uskrsnuća rađaju se zajedništva, nova, slobodna i pomirena. A izgradnja istinskog zajedništva, kao prioritet – nije jednostavna. Potrebne su hrabre odluke i hrabri potezi kako bismo razlučili što je bitno te ostavili prostora za istinsko zajedništvo. U istinskom zajedništvu pojedine osobe osjećaju da su dio jednoga Božjeg naroda: osjećaju se prihvaćeno, vide da ih netko prati,

da ih vrednuje kao osobe te da im povjerava odgovornost u prostoru zajednice. Papa Lav izričito poziva na brigu za mlade, a za mlade se brinemo tako što smo zajedno s njima, posvećujemo im vrijeme i znamo ih poslušati, unutar pojedinih inicijativa i događaja, ali i izvan njih, prema konkretnoj potrebi.

Govoreći o samom gradu Rimu, Papa svojim suradnicima poručuje da je grad potrebno „nastanjivati“ i služiti mu. Rim, sa svojom izuzetnom povijesnom baštinom, nije tek kulisa nego mjesto poslanja, mjesto života stvarnih ljudi, prostor u kojem žive njihova očekivanja, krhkost, sva pitanja i teškoće: zajednica kršćana, Crkva – svojim životom mora odgovoriti na ta pitanja, te prožeti grad svojom prisutnošću, poručio je Papa.

Pred Rimsku biskupiju papa Lav postavio je velik zahtjev: preispitati koliko djelovanje Crkve doprinosi rastu vjere, oblikuje li novo poslanje, nove učenike, rađaju li aktivnosti zrele vjeru koja se pretače u konkretne životne izbore?

Nudeći metodu preispitivanja, papa Lav nudi jednu riječ. Jedno jednostavno pitanje: „zašto?“ To pitanje treba postavljati uvijek iznova, za svaku stvar koju činimo, pitati se zašto je činimo, što nas pokreće, na koju stvarnu potrebu odgovaramo? Zašto dobivamo određene rezultate? Zašto su neke inicijative plodne, a neke nisu? Zašto neki ljudi sudjeluju, a drugi su ravnodušni? Papa poziva uvijek iznova preispitivati se, pitati se zašto, zašto, zašto, kako bi se u razlučivanju prepoznalo što vrijedi, a što ne.

No ni jedna metoda sama po sebi nije nikoga obratila. Kako metoda ne bi ostala tek apstrakcija, papa Lav ukazuje na lik konkretne osobe: to je don Luigi di Liegro, koji je 1969. godine pokrenuo istraživanje o religioznosti Rimljana kako bi znao što i kako činiti u pastoralu. Ustanovio je dijecezanski Caritas te brojne kuće i ustanove za pomoć potrebitima. Svojim je djelovanjem pokazao da nema utjelovljenja kršćanske poruke bez osluškivanja stvarnosti. Don Luigi di Liegro, podsjeća papa Lav, sa svojim se suradnicima oprostio ovim riječima: „Razlučivati znači pitati se: Gospodine, gdje si?“

Stoga Papa poziva svoje suradnike da prepoznaju znakove kraljevstva nebeskog i načine putem kojih Crkva može služiti znakovima Božjega kraljevstva u sadašnjosti. Izrazivši zahvalnost svojim suradnicima, poručio im je da „dobro ne stvara buku“. Ocrtao je i profil svećenika kakav je potreban Rimu: to je čovjek koji sluša prije nego što odgovori, razlučuje prije nego što odluči, svjestan da uvijek stoji pred Gospodinom. Gradi zajedništvo i otvara se pomoći zajednice, ne zato što ne može sam nego zato što je vjeran prirodi Crkve. Krhka je zajednica u kojoj sve ovisi o župniku, poručuje Sveti Otac.

Svoju je poruku Papa zaključio slikom Marije Magdalene – ona je morala pustiti uskrslog Gospodina kako bi ga mogla naviještati drugima. Tako i zajednica vjernika ponekad mora pustiti ono na što se navezala, kako bi drugima mogla naviještati evanđelje.

Hodočašće osoba s invaliditetom: Tragovima sv. Franje Asiškog

Prava je sreća moći služiti Bogu i ljudima

Suradnja Udruge Job i Odsjeka za pastoral osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju Riječke nadbiskupije i ove je godine ostavila trag i iskustva koja obogaćuju sve hodočasnike.

Sradošću, ali i s nestrpljenjem, 18 hodočasnika iz Riječke nadbiskupije – osobe s invaliditetom, djeca s teškoćama u razvoju, njihovi članovi obitelji i volonteri – dočekali su u ponedjeljak, 17. kolovoza, u jutarnjim satima na odmoru Vrata Jadrana autobus kojim su krenuli na posebno hodočašće Putevima sv. Franje Asiškoga.

Hodočašće je organizirao nadbiskupijski Odsjek za pastoral osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju u suradnji s Udrugom Job, koja raspolaže autobusima prilagođenim osobama s invaliditetom, pa su s njima putovali i hodočasnici iz Zagreba. Voditelji Udruge Job, svećenik Dragutin Goričanec i tajnica udruge Marijeta Peršić, ujedno su i vozači hodočasničkog autobusa.

Na hodočašću im se pridružio i riječki nadbiskup Mate Uzinić, a s njima su otputovali i vikar za pastoral Riječke nadbiskupije Mario Gerić, predstojnica Metropolitanskog pastoralnog instituta Natalija Bogović, voditelji Odsjeka za pastoral osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju Klara Labinac i Budislav Vukas.

Slijedeći tragove sv. Franje Asiškog, sv. Klare, sv. Carla Acutisa i sv. Rite u Franjevačkoj jubilarnoj godini, hodočasnici su u pet dana posjetili znamenita mjesta povezana s ovim svetcima. U molitvi i zajedništvu tražili su ono što je i sâm Franjo prepoznavao kao najvažnije – blizinu čovjeka, otvoreno srce i povjerenje u Boga. A njihov zajednički put pokazuje da hodočašće nema prepreka kada postoji želja da se krene i kada se ljudi međusobno podupru na putu.

U bazilici sv. Franje, na njegovu grobu hodočasnici su se zadržali u osobnoj molitvi, a misu su prvoga dana slavili u bazilici

Gospe od Anđela – Porcijunkuli. Ona je srce franjevačkog reda i majka svih franjevačkih crkava. Nadbiskup Uzinić u propovijedi se osvrnuo na dva trenutka Franjina života – susret s gubavcem i s vukom. Poručio je kako je Franjo u susretu s gubavcem prevladao vlastite predrasude prema drugačijima od sebe da bi im mogao biti blizak, a u susretu s vukom pripitomio samoga sebe kako bi mogao služiti Bogu i ljudima, te je na to pozvao i sve okupljene vjernike.

Drugoga dana hodočasnici su na La Verni – brdu nedaleko od Asiza, promišljali o značenju Kristove Muke za život svakog čovjeka. U euharistijskom slavlju nadbiskup je istaknuo kako je važno shvatiti da se Krist po križu suobličio svakoj ljudskoj patnji. Naglasio je i važnost potpuna predanja života Kristu, kako je to učinio sv. Franjo te tako postao dionikom Kristove Muke. Sv. Franjo često je provodio vrijeme na La Verni, moleći i osluškujući Božji glas, pa je ondje i primio stigme – rane Krista raspetoga. Hodočasnici su imali priliku pristupiti sakramentu svete ispovijedi, posjetili su kapelu stigmi i ostala mjesta Franjine molitve.

Važnu ulogu na ovakvim hodočašćima imaju volonteri čija je prisutnost neophodna za svakodnevno funkcioniranje svih hodočasnika i stvaranje zajedništva. Suradnja Udruge Job i Odsjeka za pastoral osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju Riječke nadbiskupije i ove je godine ostavila trag i iskustva koja obogaćuju sve hodočasnike. Odsjek za pastoral osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju zahvaljuje svima koji su na bilo koji način doprinijeli realizaciji ovog hodočašća.

(Daria Ljevar / Helena Anušić)

DOMINIK I DIANA BOSANAC

Među hodočasnici je i Dominik Bosanac, koji se s radošću prisjeća prošlogodišnjeg hodočašća u Lurd i s jednakim veseljem odlazi u Asiz. „Bilo je odlično i nadamo se da će tako biti i sada. Idemo u Asiz, svetište sv. Franje, koji je bio zaštitnik siromaha i beskućnika. Nadamo se da će i nama pomoći u našim nevoljama. Jako se radujem što sudjelujem“, rekao je Dominik.

Njegova majka Diana ističe koliko cijelo putovanje znači njihovoj obitelji: „Puno nam znači ovo hodočašće. Posebno nam znači i sudjelovanje nadbiskupa Uzinića, koji nas hrabri na ovom putu. Mi smo duhovno sretni i ispunjeni, kao i molitvom. Ovo nam hodočašće daje snagu za naš daljnji život.“

Upravo se u tim riječima možda najbolje ogleda smisao ovoga hodočašća. Put prema Assisiju nije samo putovanje prema jednome mjestu nego i put prema susretu, zajedništvu i vjeri. Za mnoge hodočasnike to je prilika na nekoliko dana izaći iz svakodnevice, podijeliti svoje radosti i teškoće te, zajedno s drugima, pronaći novu snagu.

Svjedočanstva sudionika hodočašća osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju

Pripremila:
Daria Ljevar

ANITA RUMAC

Budući da se za kretanje koristim invalidskim kolicima, već sama mogućnost sudjelovanja na hodočašću za mene je bila posebno značajna. Putovali smo autobusom opremljenim podiznom platformom, što nam je omogućilo jednostavniji i sigurniji ulazak i izlazak iz autobusa. Gdje god je bilo moguće, vozači su nastojali autobusom prići čim bliže odredištu. U transferima, na stotinama metara dugim uzbrdicama/nizbrdicama i mnogobrojnim stubama pomagali su

nam naše obitelji, pratitelji i volonteri, omogućivši nam ravnopravno sudjelovanje u bogatom programu i razgledu slikovitih povijesnih mjesta i svetišta do kojih bez njihove pomoći ne bismo mogli doći. Nisu ni svi prostori i sadržaji tijekom puta bili u potpunosti prilagođeni različitim mogućnostima i potrebama sudionika. Ipak, uz dobru organizaciju, međusobno razumijevanje, ponešto improvizacije i Božju pomoć uspijevali smo pronaći rješenja.

Volonteri su nam svojim vremenom, strpljenjem, podrškom i spremnošću da pomognu omogućili usredotočiti se na ono zbog čega smo i krenuli.

Razmišljanje o sv. Franji nastavilo se i porukom našeg nadbiskupa o Franjinim susretima s gubavcem i vukom: u susretu s gubavcem Franjo je prevladao vlastite predrasude prema drugačijima od sebe dok je u susretu s vukom naučio obuzdati samoga sebe kako bi mogao služiti Bogu i ljudima. Ta me poruka podsjetila da prepreke ne moraju uvijek biti fizičke – ponekad su veće one koje nosimo u sebi.

Hodočašća su prilika da se čovjek malo udalji od svakodnevice, zastane,

pomoli, zahvali Bogu i posloži neke stvari u sebi. Istodobno, daju nam mogućnost da svoju vjeru živimo zajedno s drugima te da, unatoč invaliditetu, možemo biti dio zajedništva i aktivno sudjelovati u životu Crkve.

Ovakva iskustva mogu pridonijeti i većoj samostalnosti osoba s invaliditetom. Možda se na prvi pogled čini suprotno, jer nam je pomoć potrebna, ali upravo u takvim situacijama stječemo više sigurnosti i samopouzdanja. Hodočašća nam pokazuju i da osobe s invaliditetom nisu samo osobe kojima treba pomoći nego članovi Crkve i društva koji žele sudjelovati, moliti, razgovarati, doprinositi i dijeliti svoja iskustva s drugima. Kada nam se omogući da budemo prisutni i aktivni, svi zajedno postajemo bogatiji.

Hodočašće Putevima sv. Franje Asiškog za mene nije završilo povratkom kući. Slike i uspomene na sveta mjesta, molitvu i osjećaj zahvalnosti Bogu i ljudima s kojima sam dijelila ovaj put vraćaju se u svakodnevicu i ostaju sa mnom. Možda je upravo to najljepši dio hodočašća.

BRAČNI PAR PERŠIĆ

MARTINA:

Svog supruga, koji je osoba s invaliditetom, upoznala sam na hodočašću u Fatimu s Udrugom „Job“, s kojom sam putovala više puta na razna hodočasnička mjesta (Lurd, Rim, Asiz ...) i bila pratnja prijateljici Maji iz Splita, koja je osoba s invaliditetom. Sjećam se kada sam prvi put krenula na put s „jobvcima“ kao pratnja svojoj prijateljici. Ni sama nisam znala što me čeka.

Tek kada je naše putovanje počelo, polako mi se budila svijest o tome koliko čovjek mora potisnuti vlastite potrebe kada je u tvojoj blizini osoba koja ne može sama uzeti hranu ili činiti druge stvari koje mi smatramo „normalnima“.

Hodočašća s Udrugom „Job“ meni znače jako puno. Uvijek sam zainteresirana za posjet mjestima koja me duhovno podižu i ispunjavaju, a ova hodočašća omogućuju mom suprugu i meni takva mjesta posjetiti zajedno. S obzirom na to da sam članica Franjevačkog svjetovnog reda, hodočašće u Asiz za mene je bilo posebno.

Ovakva hodočašća doprinose jako puno našem obiteljskom životu i zajedništvu. Duhovno se ispunimo i povežemo kao supružnici. To nam snaži vjeru i daje poticaj za nošenje svakodnevice. Uvijek se vratimo kao bolji ljudi prema sebi i prema svojim bližnjima. Iako je hodočastiti kao osoba s invaliditetom ponekad zahtjevno (i meni samoj ponekad), ovakva se hodočašća i putovanja ne propuštaju.

Osobno mogu posvjedočiti da je putovanje s Udrugom „Job“ uvijek avantura koja nadilazi nešto uobičajeno.

IVICA:

Osoba sam s invaliditetom i dugogodišnji sam član Udruge „Job“. Zapravo smo poput jedne obitelji i divno je što u tom našem zajedništvu dijelimo istu ljubav prema Gospodinu.

Svako novo hodočašće može biti čin zahvalnosti za sve milosti koje u životu primamo. Prihvatiti pomoć druge, pa i nepoznate osobe meni ne predstavlja problem ukoliko mogu procijeniti njezine psihofizičke sposobnosti. Mnogi ljudi žele pomoći osobama s invaliditetom, ali vrlo često izostane sluha za prepoznavanje načina na koji nam se može najbolje pomoći. Često osoba s invaliditetom i sama može pripomoći i usmjeriti osobu koja joj pomaže da joj bude lakše.

Hodočašće za nas osobno predstavlja putovanje u svetosti prema duhovnim ciljevima, unutarnjem miru. Mislim da se plodovi milosti mogu vidjeti u našem zajedništvu, po tome kako se mijenja pogled našeg srca. Ponekad i u promjeni mentalnog stava. Probudi se veća želja za dubljom i iskrenijom molitvom. Ako želite upoznati ljubav prema Gospodinu koja donosi osjećaj potpuna mira, svrhe i zajedništva koji nadilazi svakodnevne razlike među nama ljudima, prepustite se u nešto predivno, oplemenite svoje postojanje i neka vas ta ljubav inspirira na svakodnevnu zahvalnost, pomaganje drugima i dublje promišljanje o vlastitom životu.

ANDREJA PADJEN

Vjeroučiteljica sam u osnovnoj školi, u Područnim školama Krasno i Kuterevo. Osoba sam s cerebralnom paralizom. Hodočašće stopama svetog Franje

u ovoj jubilejskoj godini bilo je posebno milosno. Osobito me se dojmio posjet grobu svetog Carla Acutisa. Dok sam stajala ispred njegova groba, u misli su mi dolazili svi moji vjeroučenici i vjeroučenice. Promatrajući ga odjevenog u svakodnevnu odjeću, osvijestila sam da smo svi pozvani na radost, svetost, zajedništvo i dobrotu u svakodnevnom životu.

Kako bismo bili bliže Bogu, potrebno je popeti se na planinu. Mjesto posebnog iskustva Božje blizine, mira i radosti za mene je bio posjet La Verni. Posjet ovoj svetoj gori, gdje se Bog na poseban način očitovao u životu svetog Franje stigmama, ispunio me posebnim mirom i iskustvom Božje blizine. Iako je u svetištu bilo puno hodočasnika, ništa nije remetilo mir i tišinu ovog svetog mjesta. Moliti u malenoj kapelici do koje se dolazi kroz uski tunel kako bi se došlo do mjesta gdje

je sveti Franjo dobio stigme iskustvo je koje ću pamti do kraja života.

Ovo je moje drugo hodočašće s osobama s invaliditetom. Često sam putovala, ali ni jedno iskustvo ne može se usporediti s ovakvim hodočašćem. Radost, ljubav i mir koji se osjećaju od početka do kraja hodočašća teško je opisati riječima. Svaki trenutak koji smo proveli svi zajedno posebno je bogatstvo i prilika za osobni rast. Svaka sveta misa, zajednička molitva i pjesma vodili su nas bliže Bogu, ali i povezivali međusobno. Promatrajući kako ljudi koji su se tek upoznali pomažu jedni drugima, vidjela sam na djelu kako se oživotvoruje Isusova velikosvećenička molitva „Da svi budu jedno“, jer šest dana stvarno smo svi bili jedno. Jedna posebna cjelina povezana zajedništvom i ljubavlju.

NATALIJA BOGOVIĆ

Ovo hodočašće zauvijek će mi ostati u sjećanju jer me je na neki način promijenilo, odnosno nešto se u meni promijenilo. Ne mislim samo na prekrasna svetišta koja smo obišli, gdje je otvorenost mog srca bila velika i gdje je molitva jednostavno tekla...

Upoznala sam prekrasne ljude, koji su me obogatili na sve moguće načine.

Njihov način podnošenja teškoća (a bilo ih je, jer je bilo jako vruće, jer se uglavnom išlo uzbrdo, jer nisu sva mjesta do kraja prilagođena za osobe u invalidskim kolicima...) nešto je što bismo svi „mi zdravi“ morali naučiti, prvenstveno strpljivost i pouzdanje u Boga da će sve na kraju ipak biti dobro.

Mi smo se vratili s hodočašća i nastavili sa svojim životima i poslovima, ali ja sad primjećujem zapreke za osobe s invaliditetom gdje god krenem. Ne mogu reći da se ne vodi računa o njima, ali ne dovoljno. Jednostavno nije dovoljno. Ono što mi se ipak čini još važnije jest da sad te ljude vidim i nekako ih prepoznam kao svoje. Ne prolazim kraj njih kao da ih ne vidim, ja ih vidim! To bi „prepoznavanje“, tj. činjenica da su svi ti ljudi „naši ljudi“, „moji ljudi“, trebalo biti prvi korak kod svakog čovjeka ako govorimo o prihvaćanju i uključivanju osoba s invaliditetom u Crkvu i društvo.

I za kraj jedna slika ljubavi koja iz temelja mijenja.

Za doručkom i večerom sjedila sam za stolom s jednim bračnim parom, sjedila sam im nasuprot i promatrala, i jednostavno zaljubila sam se u njihovu ljubav. On je u invalidskim kolicima, ona nije. Njih dvoje tako se lijepo, s posebnom brigom i pažnjom i s toliko ljubavi odnose jedno prema drugome da tu ljubav možeš skoro dodirnuti. Od njih širi se dalje...

Ljubav između njih dvoje, između majke i sina s teškoćama u razvoju, između dviju osoba s invaliditetom, između dviju sestara, između oca i majke prema sinu s poteškoćama iz spektra autizma, između dviju prijateljica, između volontera i onih koji su bili u potrebi... obuzela je sve nas, bila je sveprisutna u našem velikom, upečatljivom, crvenom autobusu na kojem je velikim slovima pisalo: „Bog je ljubav“ – i to je ono što sam konkretno osjetila na ovom hodočašću, što mijenja, što obnavlja vjeru u ljubav i u ljude i što bih uvijek preporučila svakom čovjeku.

BUDISLAV VUKAS

Uz to što predajem pravnu povijest na Pravnom fakultetu u Rijeci, imam i iznimnu čast biti suvoditeljem Odsjeka za pastoral osoba s invaliditetom i djece

s teškoćama u razvoju. I sâm se od rođenja nosim s oštećenjem vida.

Naše hodočašće svakako ću pamti, ponajviše jer je vezano za 800. godišnjicu preminuća sv. Franje. Vjerojatno me najviše i impresionirao ovaj povod, ali i činjenica što sam sada, po prvi put bio na mjestima koje često razmatramo u okrilju našeg Trsata i franjevačke duhovnosti. Često sam u trenutcima hodočašća mislio i na *Pjesmu stvorova* ili *Zdravo, sveti Oče*, što obično pjevamo uz preminuća sv. Franje. Impressionirao me i posjet Casciji i sv. Riti. Njezin je život doista riznica najizvrsnijih kršćanskih vrijednosti, koje možda i ne poznajemo toliko.

Kao slabovidnoj osobi putovanje je uvijek izazov i osoba u pratnji u većini je slučajeva doista potreba. I na ovom hodočašću bilo je osoba u pratnji, ali ovaj put ne mogu govoriti o jednoj oso-

bi. U čitavom kontekst ovoga hodočašća mnogi krasni ljudi, neke sam tek upoznao, bili su velika pratnja mojem putovanju i jamstvo da će sve biti dobro, da bilo koga mogu pitati za bilo kakvu pomoć. Ta atmosfera, zajedništvo, pouzdanje u druge zasigurno su nešto najvrednije na ovom hodočašću.

A kada govorim o volonterima, treba zahvaliti mnogim divnim suputnicima, koji su mogli uživati negdje pokraj mora, ili nazočiti nekoj ispraznoj ljetnoj zabavi naših primorskih mjesta, a oni su izabrali putovati i pomagati putnicima, pred kojima je mnogo izazova. Mnoge od tih izazova slabo poznajemo, uopće ih se i ne sjetimo da mogu postojati, stoga je dobrota tih volontera najizvrsniji i najvidljiviji iskaz njihove ljubavi prema Isusu Kristu.

Povezanost čovjeka i okoliša

Zaštita okoliša često se čini kao zadatak koji nadilazi mogućnosti pojedinca. No ipak svatko od nas može dati svoj udio. Razumno korištenje energije, odvajanje otpada i ponovno korištenje predmeta pridonose održivijem načinu života.

Priredio: Ivan Host

Zdravlje ne ovisi samo o dostupnosti zdravstvene zaštite. Jednako važnu ulogu ima okoliš u kojem živimo – zrak i voda, hrana, kvaliteta tla, temperatura, buka i stanje prirodnih ekosustava. Čovjek je dio ekosustava pa svaka negativna promjena u prirodi može izravno ili neizravno utjecati na naše fizičko i psihičko zdravlje. Prirodni resursi predstavljaju temelj zdrava života, a njihovo zagađenje uzrokuje brojne bolesti. Briga o okolišu tako nije samo pitanje očuvanja biljnih i životinjskih vrsta nego i ulaganje u zdravlje. Očuvani prirodni prostori, čista voda, kvalitetna hrana i mogućnost boravka u prirodi mogu znatno pridonijeti zdravijem životu.

Priroda je saveznik zdravlja

Čovjek svakoga dana udahne nekoliko tisuća litara zraka. Zato je zrak jedan od najvažnijih čimbenika okoliša. Kada je zrak onečišćen, štetne tvari mogu prodrijeti duboko u dišni sustav. Izvori onečišćenja zraka između ostalih mogu biti promet, industrija, proizvodnja energije i grijanje. Dugotrajna izloženost onečišćenju zraku ima za posljedicu povećan rizik od kroničnih bolesti, posebno bolesti dišnog sustava. No onečišćenje zraka ne djeluje samo na pluća nego djeluje na čitav organizam. Zato se kvaliteta zraka danas smatra jednim od važnih čimbenika u prevenciji bolesti.

Voda je potrebna za gotovo sve procese u ljudskom organizmu – posebno za mijenu tvari. Sudjeluje i u regulaciji tjelesne temperature, prijenosu hranjivih tvari, izlučivanju otpadnih tvari i održavanju ravnoteže elektrolita. Zdravstveno ispravna voda mora biti mikrobiološki i kemijski sigurna. Zbog toga je nadzor nad kvalitetom vode jedna od najvažnijih mjera javnog zdravstva. Klimatske promjene mogu utjecati na dostupnost i kvalitetu vode. Razdoblja suše mogu smanjiti raspoloživu količinu

vode, dok obilne oborine i poplave mogu povećati rizik od onečišćenja izvora pitke vode. Zato održivo upravljanje vodnim resursima postaje sve važnije i za okoliš i za zdravlje ljudi.

Naše zdravlje povezano je i sa stanjem tla. Tlo omogućava proizvodnju hrane, filtriranje vode i održavanje brojnih ekosustava. Međutim, industrijsko onečišćenje, nepravilna uporaba pesticida i neprikladno odlaganje otpada mogu dovesti do nakupljanja štetnih tvari u okolišu. Zbog toga su kontrola hrane, higijena tijekom proizvodnje i pripreme hrane te pravilno skladištenje hrane važni dijelovi zaštite zdravlja.

Neraskidiva povezanost zdravlja i okoliša

Ne treba zanemariti ni pozitivnu ulogu prirodnog okoliša na zdravlje. Boravak u prirodi potiče tjelesnu aktivnost, smanjuje stres i pruža prostor za odmor i socijalne kontakte. Parkovi, šume, vrtovi i druga zelena područja posebno su važni u gradovima. Oni mogu pružiti

Klimatske promjene predstavljaju jedan od najvećih okolišnih izazova suvremenog doba. Porast prosječne temperature, toplinski valovi, suše i poplave mogu izravno i neizravno utjecati na ljudsko zdravlje. Dugotrajna izloženost ekstremnim vremenskim uvjetima te osjećaj nesigurnosti povezan s promjenama u okolišu značajno su psihološko opterećenje za ljude.

prostor za hodaње, trčanje i druge oblike tjelesne aktivnosti. Tjelesna aktivnost na otvorenom ima višestruke koristi za zdravlje. Redovito kretanje povezano je s manjim rizikom od bolesti krvnožilnog sustava i od šećerne bolesti. Boravak u prirodi je i prilika za smanjenje vremena provedenog pred televizijom ili kompjutorom i potiče usvajanje zdravijih životnih navika.

Zaštita okoliša često se čini kao zadatak koji nadilazi mogućnosti pojedin-

ca. No ipak svatko od nas može dati svoj udio. Razumno korištenje energije, odvajanje otpada i ponovno korištenje predmeta pridonose održivijem načinu života. Hodaње ili vožnja biciklom, kad god je to moguće, ili pak korištenje javnog prijevoza smanjuju potrošnju fosilnih goriva, a istodobno povećavaju tjelesnu aktivnost. U kućanstvu je važno pravilno i štedljivo koristiti kemijska sredstva za čišćenje. Posebnu pozornost treba posvetiti pravilnu zbrinjavanju lijekova, baterija, elektroničkog otpada i drugih proizvoda koji mogu sadržavati potencijalno štetne tvari.

Doprinositi zdravijem okolišu

Kad god je moguće, treba štedjeti energiju. Gasite svjetla i električne uređaje kada ih ne koristite. Smanjite zimi temperaturu grijanja za samo 1 °C, tako ćete značajno smanjiti potrošnju energije. Izbjegavajte jednokratnu plastičnu ambalažu. Razvrstavajte papir, plastiku, staklo i biootpad kako bi se što više materijala recikliralo. Pretvorite ostatke voća i povrća u prirodno gnojivo umjesto da ih bacate u miješani otpad. Kupujte namirnice od lokalnih uzgajivača jer takva hrana ne zahtijeva dug transport koji zagađuje okoliš. Dok perete zube, zatvorite špinu i skratite vrijeme tuširanja kako bi doprinijeli očuvanju zaliha pitke vode.

Okoliš i zdravlje ne mogu se promatrati odvojeno. Čovjek je dio ekosustava i o stanju ekosustava ovisi kvaliteta života. Onečišćen zrak, nesigurna voda, degradirano tlo, klimatske promjene, buka i gubitak prirodnih prostora mogu povećati različite zdravstvene rizike. Istodobno, očuvanje prirode, dostupnost zelenih površina, čista voda i zrak te održiva proizvodnja hrane mogu pridonijeti zdravijem životu. Zato briga o okolišu nije samo ekološka mjera nego i važna preventivna zdravstvena mjera. Zdrav okoliš smanjuje izloženost brojnim štetnim tvarima i tako stvara uvjete u kojima ljudi mogu živjeti i raditi uz manje zdravstvenih rizika. Tako čuvajući okoliš, istodobno čuvamo i vlastito zdravlje.

KAKO IZRADITI OBITELJSKO STABLO?

Tek kad upoznamo svoje pretke, upoznali smo sebe.

Piše: Karmen Delač-Petković

Nedavno sam počela izrađivati svoje obiteljsko stablo i pritom naišla na mnogo poteškoća. Otkrila sam da treba o tome ponešto i naučiti, najbolje prije početka posla. A možete, kao ja, učiti i tijekom rada, što je napornije i dugotrajnije. Ali je i uzbudljivije. Pa ipak, dobra priprema, kao i u drugim poslovima, jamči uspjeh.

Za početak malo teorije. Rodoslovlje ili genealogija pomoćna je povijesna znanost o postanku, odnosima i korijenima imena i prezimena ljudi, životinja i biljaka. Naravno, nas zanimaju samo ljudi, i to oni iz naše obitelji. Rodoslov je grafički prikaz koji prikazuje nasljeđivanje određenog genskog svojstva (zato se u novije vrijeme uključuje u forenziku pa imamo i forenzičku genealogiju). Obiteljsko stablo zapravo je središnji i usustavljen rezultat nekog genealoškog istraživanja. Dobro izrađeno obiteljsko stablo jasno je, pregledno i vizualno privlačno.

Osnovni je razlog za izradu obiteljskog stabla borba protiv zaborava, koja se često pretvara u utrku s vremenom. Jer tko od vas zna imena svojih baka i djedova? Koliko je vaša baka imala djece? Kako su se zvali vaši pradjed i prabaka? I koliko ste uopće pradjedova i prabaka imali? Zaborav već za 50 ili 100 godina obriše gotovo sve naše podatke pa sam tijekom potrage nailazila, recimo, na rano preminulu djecu iz svoje obitelji, za čije postojanje nisam ni znala. Tužno, zar ne? Naša obitelj i naši potomci trebaju podatke. Zato podijelimo svoja saznanja s njima. Sad ću odgovoriti na najčešća pitanja koja mi ljudi upućuju.

„Kako i odakle početi?” Nije važno kako, samo počnite, i to od sebe, jer o sebi najviše znate. Popišite svoje rodi-

telje, bake i djedove, svoju suprugu/supruga, svoju djecu i njihove supružnike, odnosno svoje unuke i njihove supružnike. Ako, kojom srećom, imate i prauunuke, zapišite i njih. Dobro je za početak, zar ne?

„Do koje dubine istraživati? Koliko ići u širinu?” To morate sami odlučiti, ja sam pošla od prve pojave svoga prezimena u obitelji i završila sa zadnjom osobom toga prezimena u obitelji. Dalje morate odlučiti hoćete li ići samo po

Rad, strpljenje i samoodricanje vode do uspjeha. Zasigurno ćete biti oduševljeni kad nadete svoje rodake u Americi i oni vam pošalju sto godina staru sliku vašega djeda, kao što se meni dogodilo. Jer obitelj zaista jest most prema prošlosti i prema budućnosti.

muškoj ili i po ženskoj strani, što umnogostručuje posao, ali daje precizniju sliku. Za svaku popisanu osobu napišite ime, prezime i osnovne datume (rođenje/krštenje, vjenčanje i smrt). Žene se vode pod djevojačkim prezimenom.

„Kojim se dokumentima možete služiti?” Najprije pretražite obiteljske dokumente (fotografije, osobni dokumenti, oporuke, zapisi, pisma, spomenari, ukrasni predmeti i nakit), a onda i službene: matične knjige (krštenih, vjenčanih i umrlih), parice, stališe duša, popise stanovnika i birača, urbanističke planove i arhitektonske nacрте, osobne iskaznice i propusnice, popise zaposlenika, vojnu evidenciju...

Vodite računa o tome da se obiteljsko stablo može nevjerojatno brzo raširiti. U mojem je slučaju baka po ocu imala četvero braće i sestara, a djed jedanaestero. Po majčinoj strani djed je također imao jedanaestero braće i sestara, a baka troje. To je ukupno 27 novih osoba u samo jednoj generaciji. Ako dodamo njihove obitelji i djecu, brojka munjevito raste. Tako se događa da se rodoslov toliko poveća da se pred njim nađemo nemoćni i skloni povjerovati kako nismo dorasli takvu poslu. Međutim, nema potrebe za odustajanjem. Imamo li snažnu volju i dobru organizaciju, rezultat je zajamčen. A postoje i profesionalni istraživači i ustanove koje će nam, uz naplatu, rado pomoći: državni arhivi, matični uredi, župni uredi, muzeji, knjižnice, lokalne novine, rodoslovna društva, internet (tražilice). Na internetu postoje i već započeta obiteljska stabla u koja možete dodati svoje podatke, a postoje i gotove šablone za početnike.

Najčešće poteškoće na koje nailazimo pri izradi obiteljskog stabla jesu: gomila podataka ili nepostojanje podataka; nedostupni, često i uništeni dokumenti; izmijenjena imena ljudi i mjesta kao posljedica talijanizacije, germanizacije ili mađarizacije; dokumenti zapisani jezicima i pismima koje ne znate čitati (glagoljica, gotica, ćirilica). Sve usluge stručnjaka dugo se čekaju što možemo preduhitriti tako da istovremeno istražujemo više ljudi ili surađujemo s više ustanova.

Tu je i pitanje autocenzure: kako pristojno iznijeti ružne i teške podatke na koje možemo naići (smrt/pogibija, bolest, preljub, nasilje, kriminal...), a koje svaka obitelj želi prešutjeti? Najbolje je stvar pojednostaviti te napisati samo osnovno.

Postoje, međutim, i vještine koje će nam olakšati rad. Ponajprije moramo u kontaktima s ljudima uvijek biti pristojni i pokazati dobre namjere. Osim dobrohotnosti, traži se i točnost. Moramo dakle biti strpljivi, točni i pedantni, uvijek bilježiti dobivene podatke te govoriti/pisati isključivo istinu. Većina ljudi napravi obiteljsko stablo kako bi ga namrlj svojim potomcima, dakle to postaje povijesni dokument. I baš zato moramo težiti točnosti.

Većina rodaka rado će vam pomoći, rijetko ćete naići na odbojne ili nasrtljive ljude. Kad iscrpate sve mogućnosti, možete se obratiti i profesionalnim istraživačima, ali to je dugotrajan i skup posao. Zato je moj savjet da to učinite, kad ste već veći dio istražili, sami. Kad sve istražite, došli ste i službeno do kraja potrage i tu valja stati. Zatim odlučite kako ćete najbolje prezentirati dobivene podatke.

Piše:
Tomislav Zečević

Opravdanje i spasenje u pavlovskim spisima

Središnju poruku pronalazimo u Gal 2,16, gdje Pavao jasno ističe da je spasenje Božji dar, a ne ljudska zasluga te se ničim ne može samostalno zaslužiti.

U autentičnim Pavlovim spisima – Poslanici Galaćanima i Poslanici Rimljanima te djelomično u Poslanici Filipljanima i Drugoj poslanici Korinćanima – koristi se izvorno židovska terminologija opravdanja, bliska kršćanima iz židovstva, ali s novom kristološkom značajkom oprostjenja grijeha i ponovnim uspostavljanjem odnosa i zajedništva s Bogom putem Kristove spasonosne otkupiteljske smrti (i uskrsnuća), koja nas vraća na put spasenja. U deuteropavlovskim spisima – Poslanici Kološanima i Efežanima, koji se pripisuju Pavlovim učenicima, više se koristi izravna terminologija spasenja koja je puno bliža kršćanima iz poganstva.

Središnju poruku pronalazimo u Gal 2,16, gdje Pavao jasno ističe da je spasenje Božji dar, a ne ljudska zasluga te se ničim ne može samostalno zaslužiti: *Ali znamo: čovjek se ne opravdava po djelima Zakona, nego vjerom u Isusa Krista. Zato i mi u Krista Isusa povjeravamo da se opravdamo po vjeri u Krista, a ne po djelima Zakona jer se po djelima Zakona nitko neće opravdati.*

U Poslanici Rimljanima Pavao se obraća rimskoj zajednici većinski židovskog podrijetla koju nije osnovao, stoga je u izlaganju evanđelja i teologije opravdanja puno oprezniji u svom stavu prema Zakonu i židovskim propisima. Odbijanje Pavlova navještaja evanđelja Krista raspetoga kao jedinog izvora opravdanja i spasenja bez obveze obrezanja i opsluživanja židovskog Zakona moglo je dovesti do raskola Crkve na dva dijela, na judeokršćanske zajednice židovskoga podrijetla i na etnochršćanske zajednice poganskoga podrijetla u Maloj Aziji i Grčkoj, koje je sam apostol osnovao.

Pavao u ovoj poslanici predstavlja sažetak svog evanđelja pojmom pravednosti Božje, koji označava spasonosno djelovanje Božje u Isusu Kristu kojim su svi ljudi pomireni s Bogom jer su svi, Židovi i pogani, sagriješili te je svima potrebno

opravdanje koje se postiže samo vjerom u Isusa Krista, a ne izvršavanjem djela Zakona.

Temeljna Pavlova teza u korist opravdanja po vjeri i spasonosnoj snazi evanđelja za sve one koji vjeruju u njega istaknuta je u Rim 1,16-17: *Ne stidim se, uistinu, evanđelja: ono je snaga Božja na spasenje svakomu tko vjeruje – Židovu najprije, pa Grku. Jer pravednost se Božja od vjere k vjeri u njemu otkriva kao što je pisano: 'Pravednik će od vjere živjeti'* (usp. Hab 2,4). Pavao pod pojmom pravednosti Božje prije svega misli na pravednost Božju koja opravda-

vednošću po vjeri u Krista, onom od Boga, na vjeri utemeljenoj.

Poslanice Kološanima i Efežanima svjesno izbjegavaju židovsku terminologiju opravdanja koju Pavao koristi kako bi naglasio da su oni koji su opravdani u Kristu spašeni u nadi (usp. Rim 8,4) jer spasenje predstavlja budući događaj, u posljednjim vremenima (buduća vremenska eshatologija). One naglašavaju više sadašnji vid spasenja, koje je već prisutno i ostvareno na nebu, te su krštenjem vjernici zajedno s Kristom već ovdje na zemlji na otajstven način oživljeni i uskrišeni, i spašeni, iako konačno ostvarenje spasenja ostaje budući događaj. S obzirom na to da ove poslanice stavljaju naglasak na sadašnji vid spasenja i koriste kategoriju prostora, govorimo o sadašnjoj prostornoj eshatologiji.

Pitanje opravdanja po vjeri u Isusa Krista ili izvršavanjem djela Zakona donosi dvije različite i nespojive vizije spasenja. Za kršćane opravdanje predstavlja obnovu odnosa s Bogom isključivo oprostjenjem grijeha po vjeri u Isusa Krista kojom bivamo spašeni.

Pitanje opravdanja po vjeri u Isusa Krista ili izvršavanjem djela Zakona donosi dvije različite i nespojive vizije spasenja. S jedne strane opravdanje po vjeri naglašava Božju inicijativu te prikazuje opravdanje i spasenje kao nezaslužan Božji dar, dok naglasak

na potrebu opsluživanja djela Zakona stavlja naglasak na ljudsku inicijativu i mogućnost samospasenja svojim zaslugama. Time se pak ugrožavaju sami temelji kršćanske vjere jer se dovodi u pitanje spasonosna vrijednost Kristove žrtve na križu.

Naime, ako se možemo spasiti svojim vlastitim djelima, onda Kristova smrt postaje nepotrebna i suvišna jer: *Doista, ako je opravdanje po Zakonu, onda je Krist uzalud umro.* (Gal 2,21). Stoga se nameće zaključak da je nemoguće istinski vjerovati u Isusa Krista i istovremeno tražiti dodatan izvor opravdanja i spasenja, bilo u kontekstu židovskoga zakona i propisa bilo u kontekstu drugih ljudskih počela i činova kojima se Boga potiskuje na drugo mjesto. Za kršćane opravdanje predstavlja obnovu odnosa s Bogom isključivo oprostjenjem grijeha po vjeri u Isusa Krista kojom bivamo spašeni.

U tom smislu u Fil 3,8-9 čitamo: *Štoviše, čak sve gubitkom smatram zbog onoga najizvrsnijeg, zbog spoznanja Isusa Krista, Gospodina mogega, radi kojega sve izgubih i otpadom smatram: da Krista steknem i u njemu se nađem – ne svojom pravednošću, onom od Zakona, nego pra-*

na potrebu opsluživanja djela Zakona stavlja naglasak na ljudsku inicijativu i mogućnost samospasenja svojim zaslugama. Time se pak ugrožavaju sami temelji kršćanske vjere jer se dovodi u pitanje spasonosna vrijednost Kristove žrtve na križu.

Naime, ako se možemo spasiti svojim vlastitim djelima, onda Kristova smrt postaje nepotrebna i suvišna jer: *Doista, ako je opravdanje po Zakonu, onda je Krist uzalud umro.* (Gal 2,21). Stoga se nameće zaključak da je nemoguće istinski vjerovati u Isusa Krista i istovremeno tražiti dodatan izvor opravdanja i spasenja, bilo u kontekstu židovskoga zakona i propisa bilo u kontekstu drugih ljudskih počela i činova kojima se Boga potiskuje na drugo mjesto. Za kršćane opravdanje predstavlja obnovu odnosa s Bogom isključivo oprostjenjem grijeha po vjeri u Isusa Krista kojom bivamo spašeni.

POTICAJ ZA NOVU PASTORALNU GODINU

Poruka iz Vatikana stiže nam u pravo vrijeme, na početku nove školske i pastoralne godine kada počinjemo s probama i planiramo rad naših zborova. Neka nam ove Papine misli budu trajan poticaj: nemojmo se umoriti u traženju ljepote i kvalitete u liturgijskoj glazbi.

Naša služba nije uvijek laka – zahtijeva sate i sate vježbanja, odricanja i tihi rad iza kulisa. No kada shvatimo da našim prstima na tipkama i našim glasovima Bog dotiče srca vjernika, svaki trud dobiva svoj puni i vječni smisao. Neka naše orgulje i naši glasovi u svakoj crkvi Riječke nadbiskupije budu istinski instrumenti hvale Bogu i posvećenja njegova naroda.

GLAZBA NIJE UKRAS NEGO PRAVA MOLITVA

Jedna od ključnih poruka s Rimske audijencije jest podsjetnik da sveta glazba u crkvi nije tek estetski dodatak, zvučna kulisa ili ukras slavlja nego je, kako naglašava Koncil, „sastavni i nužni dio liturgije“.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Iz Rima nam stiže snažna poruka i poticaj za sve nas koji svoj svakodnevni rad darujemo crkvenoj glazbi – za orguljama, na koru ili pred zborom. Na općoj audijenciji održanoj u srijedu, 19. kolovoza u bazilici sv. Petra, Sveti Otac svoju je katehezu posvetio temi svete glazbe. Nastavljajući niz razmatranja o dokumentima Drugoga vatikanskog koncila – točnije o šestom poglavlju konstitucije *Sacrosanctum Concilium* – Papa je iznova stavio naglasak na temeljnu dimenziju i nezaobilaznu ulogu glazbe u liturgijskom životu Crkve.

Za sve nas koji u župnim zajednicama Riječke nadbiskupije nedjelju za nedjeljom dajemo svoj trud, znanje i talent, Papine riječi nisu tek teoretsko razmatranje nego izravan i konkretan pastoralni putokaz.

1. VIŠE OD ESTETIKE: GLAZBA JE INTEGRATIVNI DIO OBREDA

Jedna od ključnih poruka s Rimske audijencije jest podsjetnik da sveta glazba u crkvi **nije tek estetski dodatak, zvučna kulisa ili ukras slavlja** nego je, kako naglašava Koncil, **sastavni i nužni dio liturgije**. Kada sviramo i pjevamo, mi ne izvodimo sporedne točke izvan obreda niti stvaramo pozadinsku buku; naša glazba omogućava da se sama liturgija dogodi u svojoj punini kao živa molitva.

Ovo pred nas stavlja važan pastoralni izazov. Koliko puta sa zborom i za orguljama razmišljamo o glazbi kao o nečemu što služi samo da „popuni prazninu“ dok svećenik ide prema oltaru ili dok traje pričest? Papina kateheza vraća nas na bit: pjevati i svirati u liturgiji znači **usklađivati vlastito srce sa srcima braće i sestara i sa samim Bogom**.

2. ODNOS TEKSTA I LITURGIJSKOG VREMENA: OPASNOST OD „KONCERTIRANJA“

Papa je u svojoj poruci posebno naglasio neraskidivu vezu između liturgijskoga teksta i glazbe. U crkvi se ne pjeva bilo kakva skladba nego sama molitva i riječ Božja. Zbog toga glazbena pratnja mora izvirati iz liturgijskoga vremena i konkretnog obrednog trenutka.

Za crkvene glazbenike u našim župama to donosi tri vrlo jasne praktične smjernice:

- **Promišljen izbor repertoara:** pjesma za ulaz, prinos darova ili pričest ne smije se birati bez kriterija ili isključivo po osobnim afinitetima voditelja nego mora izvirati iz biblijskih čitanja i liturgijskih tekstova te konkretne nedjelje.
- **Služeća uloga glazbe:** cilj crkvenog glazbenika nije privući pozornost na vlastitu vještinu ili izvedbu. Liturgi-

ja nije koncertna pozornica, a zbor i orguljaš nisu izvođači pred publikom nego sluge zajednice koji vode i potiču vjernike na molitvu.

- **Jasnoća i razumljivost teksta:** melodija nikada ne smije gušiti Riječ. Tekst pjesme mora biti jasan, teološki ispravan i razumljiv okupljenom narodu.

3. SV. AUGUSTIN I DIMENZIJA ZAJEDNIŠTVA: PJEVATI ZNAČI LJUBITI

Podsjećajući na poznatu i bezvremensku misao sv. Augustina – *Cantare amantis est*. („Pjevati je svojstveno onome tko ljubi.“) – Papa je istaknuo da sveta glazba na poseban način otvara prostore afektivne dimenzije vjere. Zajedničko pjevanje spaja različite glasove, dobi i karakteristike u jedno tijelo, čineći Crkvu vidljivom i živom zajednicom.

U našoj Riječkoj nadbiskupiji – od župa na obali i otocima, preko Liburnije, pa sve do naših zajednica u Gorskom kotaru – zborovi su često primarno mjesto susreta, prijateljstva i pastoralnog djelovanja. Pjevajući zajedno, mi učimo slušati jedni druge, usklađivati tonove i nadilaziti pojedinačne razlike. Kada zbor lijepo i skladno pjeva, on postaje najljepša slika župne zajednice.

4. RAVNOTEŽA IZMEĐU TRADICIJE I NOVOG STVARALAŠTVA

Papa je u svojoj katehezi podsjetio i na potrebu očuvanja bogate glazbene baštine Crkve (poput gregorijanskog korala i klasične polifonije), ali uz otvorenost za suvremena ostvarenja koja odgovaraju duhu liturgije.

Za naš nadbiskupijski kontekst to znači uspostavljanje zdrave ravnoteže:

• **Čuvanje baštine:** njegovanje i očuvanje tradicionalnih pučkih popijevki duboko ukorijenjenih u našem narodu.

• **Kvalitetan odabir novijih skladbi:** otvorenost prema novijoj duhovnoj glazbi, ali uz strogo primjenjivanje estetskih i liturgijskih kriterija – novije skladbe moraju imati dostojanstvo, sveto obilježje i teološku dubinu.

„Posljednje opće odrješenje vojnika Munsterskih strijelaca u Rue du Boisu“, djelo Fortunina Matanije, koje prikazuje vlč. Franju Gleesona (na konju, u sredini) uoči bitke kod Aubers Ridgea u svibnju 1915.

Ozdravljenje željom

Crkva od najranijih vremena časti ostatke svetaca, ali nikada zato što bi kost, tkanina ili relikvijar posjedovali nekakvu vlastitu iscjeliteljsku energiju. Svetac zagovara, Crkva moli, relikvija može biti sredstvo, ali Bog daje milost.

Piše: Goran Žan Lebović Casalonga

U prethodnim smo tekstovima vidjeli kako želja za sakramentom nije pred Bogom bez značenja, zbog čega govorimo o krštenju željom, duhovnoj pričesti i, pod određenim uvjetima, pokori željom. Možemo li onda govoriti i o ozdravljenju željom? Crkva, dakako, ne poznaje nikakav sakrament ozdravljenja željom, ali samo pitanje otvara mnogo zanimljiviji problem: na koje sve načine Bog čovjeku daje milost ozdravljenja i zašto se pritom tako često služi vidljivim i tjelesnim stvarnostima?

Kada govorimo o ozdravljenju, prvo moramo utvrditi tko zapravo ozdravlja, a odgovor nam daje klasična teologija svetoga Tome Akvinskoga, razlikujući glavni uzrok od instrumentalnog uzroka. Samo Bog može biti prvi i glavni uzrok milosti, dok se stvorenim stvarnostima može služiti kao stvarnim, ali drugotnim uzrocima i sredstvima svojega djelovanja. Problem nastaje kada sredstvu pripišemo nadnaravnu moć neovisnu o Bogu, jer tada sredstvo pretvaramo u magijski predmet.

Ovdje treba razlikovati sakramente od sakramentala. Katekizam sakramentale naziva svetim znakovima koji na određeni način nalikuju sakramentima te označavaju, osobito duhovne, učinke koji se postižu zagovorom Crkve. Oni ne podjeljuju milost na jednak način kao sakramenti nego čovjeka pripravlja da je primi i s njome surađuje, a među njima osobito mjesto imaju blagoslovi. Svećenički blagoslov bolesnika zato nije samo puka lijepa gesta, premda ga ne možemo poistovjetiti sa sakramentom bolesničkog pomazanja.

Još nam je zanimljiviji primjer relikvija. Sveto pismo bez ikakve nelagode pripovijeda o tome kako je mrtvac, bačen u Elizejev grob, dotaknuvši prorokove kosti, oživio i stao na noge (2 Kr 13,21), kao što Novi zavjet govori o bolesnicima koji su ozdravljali dodirujući Kristovu odjeću, o ljudima koji su bolesnike

iznosili kako bi na njih pala Petrova sjena te o rupcima koji su bili u dodiru s Pavlom, a potom su ih stavljali na bolesnike. Crkva zato od najranijih vremena časti ostatke svetaca, ali nikada zato što bi kost, tkanina ili relikvijar posjedovali nekakvu vlastitu iscjeliteljsku energiju. Svetac zagovara, Crkva moli, relikvija može biti sredstvo, ali Bog daje milost. Upravo zato kršćanska predaja može bez proturječja govo-

biti i obnova tjelesnoga zdravlja ako ona koristi spasenju bolesnika, ali Bog nije tjelesno ozdravljenje ograničio na jedan sakrament. Milost ozdravljenja može pratiti molitvu, blagoslov, zagovor svetaca ili karizmu ozdravljanja, a Bog se može poslužiti i liječnikom i lijekom, jer stvoreni uzrok ne prestaje biti stvarnim uzrokom samo zato što iza njega prepoznamo prvi uzrok svakoga dobra.

Zašto je, međutim, tijelo Bogu toliko važno? Zanimljiv odgovor nalazimo u jednoj naizgled malenoj promjeni rimske liturgije. U starijem je misalu svećenik prije pričesti molio: „Tijelo Gospodina našega Isusa Krista sačuvalo dušu moju za život vječni“, a analogna se formula izgovarala prije primanja Krvi Kristove. U obnovljenom misalu molitva glasi: „Tijelo Kristovo sačuvalo me za život vječni“, odnosno: „Krv Kristova sačuvala me za život vječni.“ Nestala je riječ duša, a ostalo je jednostavno – mene.

Ne treba iz toga zaključiti da je starija liturgija zanemarivala tijelo jer vjera u uskrsnuće tijela pripada samoj jezgri apostolske vjere, ali sadašnja formula izvanredno sažima kršćansku antropologiju: Krist ne spašava samo dušu kao da je ona pravi čovjek, a tijelo privremeni omotač koji ćemo jednom odbaciti, nego spašava mene, čitavoga čovjeka, tijelo i dušu. Tijelo će se raspasti i vratiti u prah, ali upravo je tome tijelu obećano uskrsnuće, zbog čega pričest Kristovim Tijelom nije samo hrana duše na putu prema nebu nego zalag života čovjeka čije će spasenje Bog dovršiti uskrsnućem tijela.

Upravo to pomaže nam razumjeti i kršćansko čašćenje relikvija. Zašto Crkva stoljećima čuva kosti svetaca, polaže ih pod oltare, nosi u procesijama i pred njima moli? Zato što te kosti nisu odbačena ambalaža spašene duše nego ostatci tijela osobe koja čeka uskrsnuće.

Možemo li govoriti o ozdravljenju željom? Ne ako mislimo da sama snaga naše želje proizvodi ozdravljenje niti ako želimo izmisliti novi sakrament. Da ako mislimo na želju bolesnika koji se otvara Kristu i govori poput gubavca: Gospodine, ako hoćeš, možeš me očistiti. U tim riječima susreću se vjera i predanje jer kršćanin vjeruje da ga Bog može ozdraviti, ali mu ne određuje kako mora djelovati. Možda će se poslužiti sakramentom, možda blagoslovom, molitvom, relikvijom ili rukama liječnika, a možda tjelesnu bolest neće ukloniti. Sredstva se mijenjaju, ali prvi uzrok ostaje isti.

riti o čudesima i tjelesnim ozdravljenjima povezanim s relikvijama, a istodobno odbacivati svako magijsko shvaćanje svetih predmeta.

To također pokazuje zašto tjelesno ozdravljenje nije potrebno vezati isključivo uz bolesničko pomazanje. Taj sakrament ima vlastitu svrhu i učinke, među kojima može

Duhovni susret branitelja

Ne odustajmo od dobra čak ni kada drugi odgovore zlom

Sudionici su govorili o ranama koje svaki rat ostavlja, potisnutim traumama i kako se s njima suočiti te što učiniti da se one ne prenose na sljedeće generacije.

"O d traumatskog iskustva do duhovne snage" bila je tema duhovnog susreta branitelja i njihovih obitelji 26. rujna u Delnicama.

Na misi koju je u župnoj crkvi predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić te kasnije na panel-raspravi u Gradskoj knjižnici "Janet Majnarich" okupili su se članovi Kluba 138. brigade Hrvatske vojske „Goranski risovi” i njihove obitelji, a organizaciju susreta potpomogli su Ministarstvo hrvatskih branitelja RH, Riječka nadbiskupija – Odsjek za pastoral branitelja te Općina Mrkopalj. Predavanja koja su bila uvod u panel-raspravu održali su pater Mijo Nikić, Danijela Mihaljević i Šimo Đulić, a govorili su o suočavanju s traumama i oporavku, međugeneracijskom prijenosu trauma te o ljubavi prema bližnjemu kojoj je izvor u Bogu koji ljubi. Želja svih sudionika bila je ista – prenijeti na djecu i buduće generacije poruku ljubavi i praštanja. Kako bi se to postiglo, potrebno je priznati svoje strahove i jasno osuditi ono što nije bilo dobro. Susret je moderirao novinar Marinko Krmpotić, a otvorio ga je predsjednik „Goranskih risova” Darko Kolenc.

Izaslanik ministra, general Ivan Pokaz na kraju okruglog stola istaknuo je izrazito zadovoljstvo programom i temom susreta te predložio da se planiraju i budući susreti duhovne i psihološke podrške braniteljima i obiteljima. I ovaj je susret pokazao da su neke rane Domovinskog rata još uvijek bolne, da se s temom oprosta i priznanja pogrešaka nije lako suočiti te da baš zato o njima treba pričati i promatrati ih kroz prizmu zaljubljenosti. Vjera u Boga koji se ne osvećuje i ne mrzi, nego oprašta i ljubi, tu može biti

od velike pomoći. Potvrdio je to i general Pokaz koji je istaknuo i važnost mise, misnih čitanja Svetog pisma i propovijedi duhovnika: „Svaka misa odgovara na niz pitanja koja se tiču i branitelja i ovoga o čemu danas razgovaramo.”

Nadbiskup Uzinić potaknuo je da se u ovu temu uključe i oni koji nisu izravno bili svjedoci ratnih trauma, ali trpe njihove posljedice: „To su naši mladi koje doista trebamo, kako je govorio general Nojko Marinović, učiti ne mrziti nego

P. Mijo Nikić: Psihološki i duhovno, ono što te boli, to te i liječi. Upravo je zato priznati svoje pogreške ili zločine - bolno, ali i ozdraviteljski.

pamtiti. A pamćenjem koje nije ispunjeno mržnjom događa se i opraštanje.” Nadbiskup je otvorio i temu priznavanja vlastitih pogrešaka: „Kako bi se dogodilo istinsko ozdravljenje, glavno pitanje nisu zločini koji su počinjeni nad pripadnicima naše strane. Glavno pitanje za mogućnost pomirenja i za izlječenje trauma jest zločin koji su neki u naše ime počinili nad drugima. Mislim da je to bitna stavka s kojom se moramo suočiti ako želimo biti zdravo društvo i ne ponavljati u budućnosti pogreške koje se, nažalost, kako vidimo i kod nas i u svijetu, ponavljaju.”

Na to se nadovezao p. Mijo Nikić: „Isus je rekao jednu važnu rečenicu koja osvjetljava ovo o čemu govorimo: 'Istina će vas osloboditi.' A istina, psihološki

gledano, boli. No isto tako, gledano psihološki i duhovno, ono što te boli, to te i liječi. Upravo je zato priznati svoje pogreške ili zločine – bolno, ali i ozdraviteljski. Na to nas vjera potiče i tome nas uči. Što više budemo imali hrabrosti živjeti u istini, bit ćemo i Bogu bliži i zdraviji.”

Ta je tema izazvala i reakcije branitelja koji su istaknuli da su rat vodili časno, uz zaključak da je onih koji su činili zločine s hrvatske strane bio tek malen postotak.

Danijela Mihaljević iz vlastitog je iskustva suočavanja s traumama rata, u kojem je izgubila supruga i prenošenja tih trauma na svoju kćer istaknula važnost suočavanja s problemom da se one ne bi prenosio na sljedeće generacije: „Mislim da samo tako svojoj djeci ostavimo budućnost.” Istaknula je da roditelji svoje traume prenose na djecu čak i kad ne govore o tome: „Moramo naći način kako ih osloboditi od mržnje i učiti ljubavi.”

Šimo Đulić govorio je o Božjoj ljubavi koja može zaliječiti ljudske rane: „Bog je Otac koji nas može ispuniti ljubavlju koju nam roditelji nisu mogli savršeno dati.” Objasnio je kako se bez Boga nesavršena ljudska ljubav prenosi generacijama, što dovodi do sukoba i mržnje. „A trebali bismo presjeći lanac mržnje”, rekao je Đulić.

Susret je započeo misom u crkvi sv. Ivana Krstitelja u Delnicama, koju je predvodio nadbiskup Uzinić, a suslavili su župnik Ivan Milardović, vojni kapelan Željko Savić i kancelar Riječke nadbiskupije Miroslav Pergl.

„Važno je da pročistimo svoju prošlost. Važno je da oprostimo drugima. Nije to lako, ali je potrebno zbog nas. Jer neopraštanje je teret koji nosimo. Bog ne želi da odustanemo od ljubavi zato što će možda ljubav biti razočarana. On ne želi da odustanemo od dobra zato što će nam drugi odgovoriti zlom. On ne želi da odustanemo od oprosta zato što drugi nisu pitali oprost ili neće prihvatiti oprost. Ne želi da odustanemo od pomirenja zato što drugi ne žele pomirenje”, poručio je nadbiskup u propovijedi.

Duhovni susret branitelja u Delnicama završen je u večernjim satima koncertom Alana Hrčice.

DOM ZA OSOBE S DEMENCIJOM UŠAO U SUSTAV SOCIJALNE SKRBI

Ministar rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Alen Ružić i riječki nadbiskup Mate Uzinić 1. listopada u Nadbiskupskom ordinarijatu u Rijeci potvrdili su Sporazum o provedbi prijenosa osnivačkih prava i osiguravanju uvjeta za nastavak rada Doma za osobe s demencijom. Dom, čiji je osnivač Caritas Riječke nadbiskupije, tako je ušao u sustav socijalne skrbi Republike Hrvatske. Sporazum su, uz ministra Ružića, potpisale ravnateljica Caritasa Riječke nadbiskupije Marijana Medanić te ravnateljica Doma za osobe s demencijom Kristina Klanac Badovinac.

Svi su potpisnici istaknuli kako su ciljevi ovog prijenosa upravljanja Domom isključivo dobrobit i potrebe korisnika i njihovih obitelji. Ministar Ružić najavio je ne samo nastavak pružanja postojeće usluge cjelodnevnog boravka za 15 korisnika nego i proširenje djelatnosti na stacionarno zbrinjavanje korisnika.

Najavio je tako i plan da upravo riječki Dom bude sjedište Nacionalnog centra za koordinaciju kontrolu kvalitete u sličnim ustanovama diljem Hrvatske. Dio je to šireg nacionalnog plana brige za osobe s demencijom. Mreža od 18 novih centara za starije u Republici Hrvatskoj ima 15 posto kapaciteta specijaliziranih za smještaj korisnika koji boluju od demencije, što omogućuje potrebnu vrstu njege za više od 300 osoba. Ministar je istaknuo i simbolično značenje datuma potpisivanja Sporazuma, jer 1. listopada nacionalni je Dan starijih osoba.

Riječki nadbiskup Mate Uzinić izrazio je zadovoljstvo što projekt Riječke nadbiskupije može biti nastavljen i što je potaknuo državne službe na posebnu brigu o osobama s demencijom.

Objasnio je kako je Dom započeo s radom krajem 2019. godine kao stacionarni smještaj, zbog niza nepovoljnih okolnosti nakon nekoliko je godina morao i prestati s radom, pa je 2023. godine ponovno otvoren kao dnevni centar za osobe s demencijom. Pri otvorenju bio je to prvi Dom za osobe s demencijom u Hrvatskoj sa socijalnom dimenzijom, u kojemu se od korisnika nije tražilo da plate sav, iznimno velik, trošak smještaja.

Dom je otvoren u zgradi koja je ranije bila samostan Milosrdnih sestara Svetoga Križa na Sušaku, koju je Riječka nadbiskupija i tadašnji nadbiskup Ivan Devčić otkupila od sestara s namjerom da u njoj osnuje ovu ustanovu. Nadbiskupija je svojim sredstvima zgradu uredila po najvišim standardima za njegu korisnika.

Zgrada je i dalje uređena i većim dijelom spremna za prihvatanje na stacionarnu brigu osoba s demencijom i takva će, bez naknade, biti predana na upravljanje Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

KATEHETSKI DAN RIJEČKE NADBISKUPIJE

U riječkoj katedrali sv. Vida u subotu 29. kolovoza održan je Katehetski dan vjeroučitelja i vjeroučiteljica Riječke nadbiskupije. Svečanu misu predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić, a tijekom mise vjeroučiteljima su podijeljeni kanonski mandati za rad u školi u novoj školskoj 2026./2027. godini. Kanonski mandat na određeno vrijeme primilo je četvero svećenika, tri redovnice i devetero laika, dok je jedan laik primio kanonski mandat na neodređeno vrijeme, do opoziva. Prigodnu riječ uputila je i predstojnica Katehetskoga ureda Riječke nadbiskupije Ksenija Rukavina Kovačević, a misno je slavljeno glazbeno animirao bend vjeroučitelja.

Nadbiskup je podsjetio vjeroučitelje da su pozvani učeničke učiti da nema istinske slobode bez odgovornosti. U svijetu usmjerenom na uspjeh, posjedovanje i samopromociju mogu im pomoći otkriti vrijednosti umjerenosti, zajedništva, služenja i općega dobra.

Ovogodišnji Katehetski dan bio je i prigoda za zahvalnost vjeroučiteljicama laikinjama koje nakon školske 2025./2026. godine odlaze u mirovinu. Riječ je o Katici Dessardo, Gabrijele Adulmar i Božani Zečević, koje su svoj vjeroučiteljski poziv ostvarivale u osnovnim školama. Nadbiskup i predstojnica Katehetskog ureda posebno su im zahvalili za njihov rad i služenje.

Sv. Vinko Paulski

RIJEČI PRETVORITI U ŽIVOT

Sv. Vinka Paulskog, zaštitnika djela kršćanske ljubavi u Rijeci, posebno nasljeđuju sestre milosrdnice, Udruga sv. Vinka i Udruga Depaul. Svog zaštitnika sestre, volonteri, prijatelji i korisnici proslavili su 27. rujna misom koju je riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio u kapeli sv. Josipa u samostanu sestara u Kresnikovoj. Podsjetio je da sveti Vinko nikad nije odustao od čovjeka, čak iako je svojom krivnjom bio siromašan, ranjen ili odbačen.

Na početku mise okupljene je pozdravila s. Janjka Mazić te ukratko predstavila djelatnosti i karizmu sestara.

Kako je uobičajeno posljednjih godina, Udruga Depaul, svojeg je zaštitnika svetog Vinka, nizom događanja proslavila u tjednu koji je prethodio. Program je bio posvećen korisnicima i volonterima koji se za njih brinu. Bilo je tu hodočašća, duhovnih predavanja i kuhanja slastica, a jedna od karakterističnih djelatnosti bili su Vinkovi utorci na ulici, u potrazi za beskuć-

nicima. Ovaj su se put posjeti beskućnicima pridružili novinari Novog lista i svećenik Marin Hendrih. Puno dobrih plodova donio je i turnir u stolnom tenisu, istaknula je predsjednica Udruge Depaul s. Veronika Mila Popić. „Naš je cilj svim događajima koje organiziramo dati nešto od sebe za druge. Svi koji djelujemo i zovemo se Depaul Hrvatska želimo dati od sebe i tih dana jednostavno predstaviti javnosti i našim sugrađanima ono što radimo i, još važnije, zašto to radimo. Naš je osnovni poticaj, zašto smo mi baš takvi, karizma svetog Vinka Paulskog.“

Donja Dobra: PONOVO IZGRADITI MALI BOŽJI DOM

U Donjoj Dobri, na sjeveru Gorskoga kotara, Udruga „Kapela Sveti Ivan Nepomuk“, uz potporu mještana, Župe sv. Nikole, Riječke nadbiskupije i Općine B. Moravice, pokrenula je inicijativu za ponovnu izgradnju kapele sv. Ivana Nepomuka, podignute 1830., a namjerno srušene 1954. godine.

Goran Burić, predsjednik Udruge ističe kako je želja ponovno izgraditi mali Božji dom u kojem su generacije predaka živjele svoju vjeru i primale sakramente. „Za mene ova kapela

ima i duboko osobno značenje jer su moji predci u njoj primali sakramente, a djed i baka sklopili brak. Zato sam okupio mještane i osnovao udruhu. Cilj nam je ponovno podignuti kapelu iz ljubavi prema Bogu, u spomen na naše pretke i kao dar budućim naraštajima. A ja sam se zavjetovao da ću učiniti sve što je u mojoj moći da ovaj cilj ostvarimo.“

Prvi zavjet ostvaren je 16. svibnja 2026., na spomendan sv. Ivana Nepomuka, kada je župnik Tomislav Ravnjak pred okupljenim mještanima blagoslovio novo raspelo postavljeno na mjestu nekadašnje kapele.

Predstoji drugi zavjet – izgradnja male, skromne i dostojanstvene goranske kapele. Projekt se ostvaruje dobrovoljnim radom, darovanim materijalom i priložima dobrih ljudi iz Hrvatske i iseljeništva. Dirljiva je pomoć iz Perthu u Australiji, gdje su Božica Kukolj i svećenik Nikola Čabraja među hrvatskim vjernicima potaknuli prikupljanje darova za kapelu. Ljudi tisućama kilometara udaljeni od Donje Dobre pokazali su da kršćanska ljubav, vjera i zajedništvo ne poznaju granice.

Kantrida: VITRAJ SV. JOSIPA

Uoči blagdana Male Gospe, na zadovoljstvo svih župljana Župe sv. Antuna Padovanskog na Kantridi postavljen je vitraj sv. Josipa, zaštitnika Crkve i domovine Hrvatske, rad Roberta Mijalića, a to je već drugi u nizu vitraja koji će krasiti interijer i eksterijer župne crkve na Kantridi.

Uz sv. Josipa, čija nas figura povezuje s Nacionalnim svetištem sv. Josipa u Karlovcu, vitraj krase i poznati sveti i blaženici hrvatskog naroda, a riječka i zagrebačka katedrala upućuju na kato-

ličko i univerzalno jedinstvo mjesne Crkve i Crkve u Hrvata! Godina 1687. podsjeća na činjenicu da je Hrvatski Sabor te godine na poseban način izabrao sv. Josipa za zaštitnika Domovine Hrvatske i hrvatskog naroda! Stoga gornji dio vitraja uz pleter krase obrisi Lijepe Naše i hrvatski barjak, a u donjem dijelu vitraja simboli su hrvatske državnosti: hrvatski kraljevski grad Knin i Vukovarski vodotoranj.

Križišće: TRI NOVA SATA NA TORNJU CRKVE

Za župu Presvetoga Srca Isusova u Križišću protekli je tjedan bio ispunjen radošću. Na toranj župne crkve postavljena su tri nova sata, a u subotu navečer, 18. srpnja, blagoslovio ih je župnik Goran Žan Lebović Casalonga. Taj događaj nije bio samo završetak jednoga dugoočekivanog projekta, nego i prigoda da se vjernici ponovno zamisle nad vrijednošću vremena koje nam je Bog povjerio.

Župa u Križišću okuplja oko 300 vjernika, a novi će satovi, kako je istaknuo župnik, podsjećati ne samo na prolaznost vremena, nego i na odgovornost da svaki dan ispunimo dobrom.

Zahvalio je župnom pastoralnom vijeću na pokretanju inicijative te gradonačelniku Kraljevice Daliboru Čandrliću, koji je odobrio sredstva za nabavu satova.

Riječka Majka: KARIZMA KOJA SE ŽIVI, A NE ČUVA U MUZEJU

Dan Riječke Majke, službenice Božje Marije Krucifikse Kozulić, i ove je godine 29. rujna okupio lijep broj hodočasnika i štovatelja buduće blaženice u dvorištu samostana Presvetoga Srca Isusova na riječkom Pomeriju. Svečano misno slavlje predvodio je vikar za pastoral Gospičko-senjske biskupije Josip Šimatović u zajedništvu s većim brojem svećenika. Pjevao je župni zbor riječke Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije, u kojoj je službenica Božja Marija Krucifiksa Kozulić bila krštena.

U propovijedi je Šimatović podsjetio da spomen preminuća službenice Božje nije samo prigoda za prisjećanje prošlosti,

nego i pitanje upućeno sadašnjoj generaciji: "Kako danas živjeti ono što je nekoć bilo zapaljeno u srcu jedne žene, sačuvati ono bitno i istodobno imati hrabrosti krenuti putem koji možda nismo očekivali?" Govoreći o budućnosti redovničkoga života, propovjednik je istaknuo da se njegova plodnost ne mjeri samo brojem aktivnosti ili ustanova, nego dubinom pripadnosti Kristu i sposobnošću da ljubav primljena od njega postane vidljiva u svijetu.

Prigodnu riječ nakon mise uputila je postulatorica kauze i predstojnica Družbe s. Dobroslava Mlakić te podsjetila na riječi utemeljiteljice: »Želim živjeti i umrijeti sveto.« Pozvala je na ustrajnu i jednodušnu molitvu kako bi, ako je Božja volja, dočekali i dan kada će Riječka Majka biti uzdignuta na čast oltara.

Nakon misnoga slavlja predstavljen je i pretpremijerni spot za pjesmu »Riječkoj Majci Krucifiksi«, autorice Ljubice Kolarić Dumić. Pjesmu izvede Vivien Galetta i Bruno Krajcar, koji potpisuje i glazbu, dok aranžman potpisuje Aleksandar Valenčić, a spot Voljen Grbac.

Uoči spoemendana, mise trodnevne pripreve predvodio je Siniša Vujčić, a nakon misa okupljeni su molili na grobu Riječke Majke ispred kapele Srca Isusova na riječkom Pomeriju.

Predvodeći 15. kolovoza središnje misno slavlje, zavjetnu misu Riječke nadbiskupije i grada Rijeke u trsatskom svetištu Majke Božje, nadbiskup Uzinić je upozorio na ratove i utrku u naoružanju, katastrofalne požare i opasno nezbrinjavanje otpada, zlostavljanja i zataškavanja u Crkvi te ponudio odgovor s vjerom u Krista i poučen primjerom Marije. „Drage sestre i braćo, na Marijin Trsat dolazimo k onoj koja je uznesena na nebo da bismo od nje naučili kako živjeti na zemlji. Ona nas uči nositi Krista drugima, graditi mir, čuvati zajednički dom, stati uz malene i ne bojati se istine.“

Hodočasnici su na Trsat dolazili od ranih jutarnjih sati predati Mariji svoje molitve, slaveći njezino uznesenje na nebo. Velike gužve ipak su izostale, dijelom i zbog vrućine. Na misi koju je predvodio nadbiskup Uzinić u 10.00 sati, ugodni povjetarac mnoge je ohrabrio da se približe oltaru i popune klupe postavljene u perivoju. Većina je ipak sigurnost potražila u hladu stabala na brežuljku gdje je postavljena staza s postajama križnog puta. Misa je započela procesijom sa slikom Majke Božje Trsatske iz bazilike do oltara u perivoju.

Nadbiskup Uzinić u propovijedi je objasnio kako Marija daje primjer vjernicima što činiti pred teškoćama s kojima se svatko, na ovaj ili onaj način, u životu susreće. Kada postavlja pitanje: pa gdje je sada Bog?

„Kršćanska vjera ne obećava nam život bez nesreće, bolesti, gubitka i smrti. Ne obećava ni da će Bog svaki put čudom zaustaviti vatru, bolest ili rat. Ona nam u Isusu Kristu govori nešto drugo: da Bog nije ostao izvan naše patnje. A svojim uskrnućem istovremeno pokazuje da patnja, zlo i smrt ipak nemaju posljednju riječ.“

Nadbiskup je nadahnuće za propovijed pronašao u enciklici pape Lava XIV. *Magnifica humanitas* – Veličanstveno čovječanstvo. Papa pred čovječanstvo stavlja dvije biblijske slike i pitanje: gradimo li Kulu babilonsku ili grad zajedništva u obnovljenom Jeruzalemu.

„Prvo, gradimo li mir ili povećavamo prostor sukoba? Živimo u vremenu u kojemu se ponovo lako govori jezikom sile, prijetnje i naoružanja. Papa nas podsjeća da mir počinje načinom na koji govorim o drugome – u obitelji, na poslu, u politici, na društvenim mrežama, pa čak i u Crkvi. To ne znači odricanje od prava na obranu, ali znači odbijanje da silu proglasimo jedinim jezikom koji razumijemo.“

Ističući važnost brige za zajedničko dobro, upozorio je na zlo koje nastaje kada se čovjek vodi sebičnim interesima. „Nezakonito odloženi otpad u Gospiću, kao i druge slične rane našeg okoliša, upozoravaju nas koliko skupo može biti kad privatni interes postane važniji od

Marija nas uči kako nositi Krista drugima

Mir među ljudima, briga za sve stvoreno te zaštita malenih i slabih, bile su poruke riječkog nadbiskupa Mate Uzinića na Veliku Gospu koje su izravno dotaknule aktualna događanja.

dobra svih. Dok s boli gledamo posljedice požara na omiškom području, ponovno postajemo svjesni koliko je krhak taj zajednički dom koji nam je povjeren i koliko nam je potrebna međusobna odgovornost da bismo ga sačuvali. U isto vrijeme, požrtvornost vatrogasaca, vojnika, policajaca, medicinskog osoblja i svih koji pomažu pokazuje nam što znači zajedničko dobro doista staviti ispred vlastitoga interesa.

Tlo, voda i zrak nisu ničije isključivo vlasništvo. Primili smo ih kao dar i trebamo ih predati onima koji dolaze poslije nas. Ljubav prema domovini zato se ne dokazuje samo zastavama i riječima. Dokazuje se i time kako čuvamo njezinu zemlju, vodu i more, kako postupamo s otpadom, poštujemo zakone i mislimo na djecu koja će sutra živjeti s posljedicama naših današnjih odluka.“

Najmotivniji dio propovijedi bilo je upozorenje da Crkva ne smije skrivati istinu o zlostavljanjima i drugim pogreškama njezinih službenika. „Ovdje mogu samo s tugom zašutjeti. Ne smijemo čekati da nas drugi prisile suočiti se s istinom. Babilon gradimo svaki put kada nam je važniji ugled institucije nego čovjek, kada štitimo moćnoga, a ne čujemo ranjenoga, kada šutnju zamijenimo za zajedništvo. Crkvu Kristovu gradimo kada slušamo žrtve, tražimo isti-

nu, preuzimamo odgovornost i činimo sve da oni najmanji budu sigurni.“

Gvardijan samostana i čuvar svetišta fra Dragutin Grizelj na kraju je mise pozdravio vjernike i svećenike te visoke predstavnike civilnih vlasti: predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića, ministra rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike Alena

Ljubav prema domovini ne dokazuje se samo zastavama i riječima. Dokazuje se i time kako čuvamo njezinu zemlju, vodu i more, kako postupamo s otpadom, poštujemo zakone i mislimo na djecu koja će sutra živjeti s posljedicama naših današnjih odluka.

Ružića, gradonačelnicu Rijeke Ivu Rinčić, dogradonačelnika Vedrana Vodu, zamjenika župana Roberta Matića i predsjednika Županijske skupštine Marka Borasa Mandića.

„Današnje slavlje prikazujemo na nakanu svih hodočasnika koji tijekom cijele godine dolaze pred čudesni lik Majke Milosti tražeći utjehu, snagu i zagovor. Molimo za naše obitelji, za Crkvu, hrvatski narod, za mir u svijetu te za sve dobročinitelje ovoga svetišta i samostana. Sjetimo se u molitvama i svih onih koji su unesrećeni u različitim pošastima koje ovih dana vladaju“, rekao je gvardijan.

STOTI ROĐENDAN KAO MOLITVA ZA SVEĆENIČKA ZVANJA

Mons. Milan Simčić, najstariji svećenik Riječke nadbiskupije, proslavio je 19. rujna 100. rođendan. Veliki jubilej proslavio je misom koju je u sjemenišnoj kapeli u Rijeci predvodio nadbiskup Mate Uzinić, a slavlju su se pridružili i nadbiskup u miru Ivan Devčić, brojni svećenici, ponajprije kolege iz doma za umirovljene svećenike, članovi kurije i katedralnog kaptola, rektor Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu don Marko Đurin te bliža rodbina i djelatnici Svećeničkog doma. Misu su predvoditelj i slavljenik namijenili molitvi za nova duhovna zvanja.

Nadbiskup Uzinić zahvalio je Bogu što je slavljenika uključio u veliko djelo i poslanje Crkve. „Uključio ga je kao svećenika koji je tijekom dugog života na različite načine služio općoj Crkvi, ali i našoj mjesnoj Crkvi. Njegov se život protegnuo pontifikatima brojnih papa, od Pija XII. sve do današnjega pape Lava XIV. Kao djelatnik Kongregacije za kler godinama je izravno služio Svetoj Stolici“, rekao je nadbiskup Uzinić.

Istaknuo je kako je Simčića na cijelom životnom putu odlikovala svećenička vjernost. Citirao je nekoliko misli koje se odnose na prepoznavanje i vjernost svećeničkom pozivu iz autobiografske knjige slavljenika koja je prije dvije godine predstavljena u Nadbiskupskom domu u Rijeci. Nadbiskup je primijetio kako je iz primjera koje svjedoči autor moguće naučiti kako biti posrednici Božjeg poziva mladima koje Bog i danas zove. „To je osobito važno za našu Riječku nadbiskupiju koja trenutno ima samo tri bogoslova“, rekao je nadbiskup.

Slavljenik u autobiografiji svjedoči da su na njegovu odluku za svećeništvo presudno utjecale majka i dvije bake svojom vjerom i molitvom, nepokretna susjeda svojim pripovijedanjem, patnjom i molitvom, mladomisnik radošću svećeništva te župnik primjerom svoga života i razboritim praćenjem mladog čovjeka. Nadbiskup je slavljeniku Simčiću poželio da i dalje može služiti Gospodinu, dokle god bude volja njegova, sada osobito molitvom.

Na kraju mise okupljenima se obratio i slavljenik, zahvalivši Bogu za dar svećeništva pozvao je na zajedništvo vjernika Katoličke Crve i uputio molitvu za nova svećenička zvanja. Prisjetio se svog rodnog kraja, svog djetinjstva i mladosti kada su ovdje živjeli Hrvati, Talijani i Nijemci. Drugi svjetski rat donio je sukobe među narodima, ali slavljenik je uputio poruku zajedništva vjernika i nadilaženja nacionalnih podjela. „Razlike u nacionalnosti ne znače ništa, pred Bogom smo svi jednaki. Biti vjeran Bogu, biti vjeran svojoj Crkvi, biti vjeran svojoj braći svećenicima, to su veliki i milosni darovi Božji“, rekao je Simčić te izrazio želju da njegova stota obljetnica bude izvor i poticaj za nova svećenička zvanja.

Milan Simčić rođen je 1926. u Klani. Nakon rata nastavio je teološki studij te ga je tadašnji riječki biskup Ugo Camozzo, s kolegom Josipom Uhačem, poslao na studij u Rim. Tamo je završio teologiju, specijalizirao crkveno pravo, a 1956. na Papinskoj diplomatskoj akademiji licencirao iz međunarodnog diplomatskog prava.

Za svećenika je zaređen 1950. u bazilici sv. Ivana Lateranskog u Rimu, a stjecajem društvenih i političkih okolnosti svoj je svećenički vijek morao provesti u Vatikanu, gdje je nakon nadbiskupa Josipa Uhača bio drugi Hrvat primljen u Papinsku diplomatsku akademiju u njezinoj tri stoljeća dugoj povijesti. Od 1960. pa do umirovljenja 1997. radio je u središnjim ustanovama Rimske kurije, deset godina u Kongregaciji za nauk vjere, a kasnije u Kongregaciji za kler. Važnu ulogu odigrao je, uz Uhača, tada nuncija u Njemačkoj, prilikom priznavanja Hrvatske kao neovisne države od strane Vatikana, Italije i Njemačke.

Kasnije, po uspostavi slobodne Hrvatske, uključio se i u rad svoje rodne Riječke nadbiskupije kao odvjetnik Ženidbenog suda Riječke metropolije i savjetnik riječkom nadbiskupu Ivanu Devčiću. Umirovljeničke dane provodio je u rodnoj Klani, dio vremena od 2014. do 2024. i u Grottaferrati kod sestara Služavki Maloga Isusa, Splitske provincije sv. Josipa, a posljednjih godina u svećeničkom domu Riječke nadbiskupije.

ĐAKONSKO REĐENJE BOGOSLOVA RIJEČKE NADBISKUPIJE

Bogoslov Riječke nadbiskupije i član Javnog vjerničkog društva Omnia Deo, Damir Palić, zaređen je za đakona 1. listopada u crkvi sv. Ignacija u Rimu. Svečano misno slavlje s obredima đakonskog i prezbiterskog ređenja predvodio je trierski biskup Stephan Ackermann.

Uz Damira Palića za đakone su zaređeni Ante Čuić i Ante Čorić iz Splitsko-makarske nadbiskupije, Ákos Farkas iz biskupije Vác te Jurica Raguž iz Trebinsko-mrkanske biskupije. Za prezbitera je zaređen Johannes Gold iz biskupije Trier. Ređenici su pitomci Papinskog zavoda *Germanicum et Hungaricum*.

Za Riječku nadbiskupiju ovo je bio osobit trenutak radosti i zahvalnosti. U ime Nadbiskupije slavlju je nazočio generalni vikar Mario Tomljanović, koji je zajedno s okupljenim vjernicima molitvom pratio Damira u primanju svetoga reda đakonata.

Ređenju su prisustvovali i hodočasnici iz Zagreba i Riječke nadbiskupije, kao i brojni članovi Javnog vjerničkog društva Omnia Deo, čiji je Damir član.

MALA GOSPA

„Teško je graditi budućnost ondje gdje nas stalno uvjeravaju da je najvažnije imati što više, i ne preuzimati obveze koje bi mogle ograničiti našu slobodu. Život se, međutim, ne nastavlja tako da čuvamo sebe nego tako da sebe dajemo“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić na blagdan rođenja Marijina, Male Gospe, 8. rujna u trsatskom svetištu.

Vjernici su tijekom cijeloga jutra dolazili pokloniti se Majci Božjoj u trsatskoj bazilici, uputiti joj molitve i sudjelovati na misnim slavljinama. Središnje je slavlje predvodio nadbiskup Uzinić u zajedništvu s fratrima čuvarima svetišta, gvardijanom fra Dragutinom Grizeljom i drugim svećenicima.

Nadbiskup je pozvao na djelovanje za opće dobro za one poslije nas. „Pozvani smo učiniti da svijet sutra bude barem malo bolji nego što je svijet koji je bio prije nego sam ja u njega ušao. Neka nam Marija svojim primjerom i zagovorom pomogne da svojim životom ne budemo znak kraja nego obećanje budućnosti, da ne budemo oni s kojima nešto završava nego oni koji su se spremni staviti na raspolaganje Bogu da s njima započne nešto novo“, zaključio je nadbiskup.

Porcijunkulska nada

Piše: Daria Ljevar

Baziliku Gospe od Anđela nazivaju najljepšom crkvom Franjina grada. U Asizu se ispred nje malo "truckaš" i to nije tako loše jer nakon "truckanja" radosnije uđeš u njezinu malenost ispod koje se krije prostranstvo koje u svakom čovjeku prije ili kasnije probudi dva pitanja - zašto dalje i kako dalje? Sv. Franjo je osjećao da će ljudi u svako vrijeme tražiti odgovore na ova pitanja pa je od Gospodina i od Crkve izmolio porcijunkulski oprost. Vjerujem da je on posebno tijekom ove Franjevačke jubilarne godine postao omiljen svakom vjerniku. Kad uđeš u Porcijunkulu i ondje provedeš neko vrijeme, ne možeš ne shvatiti da je potpuni oprost pomoć na putu. Onom vjerničkom, životnom, ponekad sirovom i surovom. Na takav put dolazi Bog sam, po Mariji, i čini ga plodnim, ukusnim i radosnim.

Ta velika i lijepa crkva ima puno malih prolaza i puna je nebeskog mira, onog svetog, ugodnog u kojem smiješ odmoriti cijelo svoje biće. Boraveći u "srcu franjevačkog reda", iskusiš onu poznatu Franjinu misao da te Bog sigurno nije zaboravio ako ti svaki dan pošalje barem jednu teškoću, jer da nemaš što donijeti, ne bi znao kako je dobro moći (pre)pustiti, najviše samoga sebe i svoja očekivanja. Porcijunkulska nada ne raskopava prošlost, ona je prihvaća kao darovanu. Porcijunkulska nada ne bježi iz sadašnjosti, ona je potiče da se živi najradosnije moguće. Porcijunkulska nada se raduje i čezne za budućnosti. Ona ne otpisuje niti jednog čovjeka, ona ga usmjerava i vodi prema Vječnosti.

ZLATNI PIR SUPRUŽNIKA LUZER U BAKRU

Supružnici Tijana i Josip Luzer proslavili su u subotu, 18. srpnja svoj zlatni pir i obnovili bračne zavjete u crkvi Majke Božje od Porta u Bakru, na istome mjestu gdje su prije točno 50 godina izrekli svoje sudbonosno "da" pred Zdenkom Lendlom, upraviteljem Župe sv. Andrije u Bakru.

U krugu obitelji i prijatelja, ova dirljiva svečanost odisala je dubokim emocijama i zahvalnošću na pola stoljeća zajedničkog života ispunjenog ljubavlju, međusobnim poštovanjem i podrškom. Pola stoljeća ljubavi u povijesnom ambijentu. Povratak u povijesnu crkvu Majke Božje od Porta za slavljenike je imao iznimno emotivno značenje, evocirajući uspomene na dan njihova vjenčanja.

Tijekom svečanog misnog slavlja, Tijana i Josip su pred oltarom ponovili svoja bračna obećanja, potvrđujući vjernost i zajedništvo koje uspješno prkosi vremenu i životnim izazovima.

NADBISKUP KRSTIO PETO DIJETE OBITELJI TALAJIĆ I ČETVRTO OBITELJI NEMETZ

U župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskoga na Kantridi riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio je u nedjelju 23. kolovoza svečano misno slavlje tijekom kojega je krstio Ritu, peto dijete Ane i Luke Talajić te Karla, četvrto dijete Jelene i Matije Nemetza. U radosnom ozračju krštenja nadbiskup je u propovijedi promišljao o značenju vjere u Isusa Krista, o poslanju kršćana te osobito o pozivu na služenje drugima.

Poseban dio propovijedi nadbiskup je posvetio obitelji. Pritom je upozorio da broj djece sam po sebi nije dovoljan. Dar života zahtijeva odgovornost i spremnost na služenje. Obitelj je mjesto u kojemu se djecu treba učiti da život nije usmjeren samo prema vlastitim potrebama i interesima, nego prema drugome.

Kršćanski poziv, međutim, nadilazi obiteljske okvire. Svaki je čovjek, istaknuo je nadbiskup, pozvan svoje sposobnosti, vrijeme i život staviti u službu drugih – vlastite obitelji, župne zajednice, naroda, društva i svijeta u kojemu živi.

Upravo je u tome, zaključio je nadbiskup, sadržan izazov za roditelje, obitelji i cijelu kršćansku zajednicu: djecu ne samo učiti tko je Isus Krist, nego im vlastitim životom pokazati kakav je Krist kojemu su povjerovali.

Na kraju je čestitku roditeljima i obitelji Rite i Karla uputio i župnik Vjekoslav Kovač, a misu je suslavio i generalni vikar Mario Tomljanović.

KRŠTENJE PETOG DIJETETA OBITELJI NEMIR

Rafael Franjo, peto dijete obitelji Mije i Josipa Davida Nemir u nedjelju 4. listopada primio je sakrament krštenja i ušao u zajedništvo Crkve. Na spomendan sv. Franje Asiškog u župnoj crkvi na Kantridi u Rijeci novog člana Crkve krstio je riječki nadbiskup Mate Uzinić. Prigodno, nadbiskup je kršteniku i njegovoj obitelji poručio da poput sv. Franje, čije ime nosi, životni hod koji je započeo s Gospodinom donese blagoslov ne samo njemu nego i cijeloj Crkvi. Ohrabrio je obitelj, koju uz roditelje i najmanjeg Rafaela Franju čine još Benjamin, Miriam, Toma i Rebeka da ostane otvorena Božjoj ljubavi i na nju odgovori s ljubavlju.

Zaključio je tako propovijed temeljenu na nedjeljnom evanđelju o okrutnim radnicima u vinogradu kojim Isus upozorava i poziva svoje sljedbenike da donose dobre plodove. „I sveti Pavao nas u drugom čitanju, na tragu Izaijine pjesme o vinogradu, uči kakve plodove Bog od nas očekuje: 'što god je istinito, što god časno, što god pravedno, što god čisto, što god ljubazno, što god hvalevrijedno; je li što krepost, je li što pohvala – to neka vam je na srcu.' To su plodovi njegova vinograda. Budemo li ih donosili – u svom osobnom životu, u svojim obiteljima, u Crkvi i u društvu – tada će se na nama ispuniti i posljednje Pavlove riječi koje smo danas čuli: 'I Bog mira bit će s vama.'"

Mia i Josip David pod misom su obnovili i ženidbena obećanja, a nadbiskup je tom prilikom sve prisutne pozvao da to učine. Uz župnika Vjekoslava Kovača, na misi je suslavio i kancelar Riječke nadbiskupije Miroslav Pergl.

Spomen na svjedoke vjere i ljubav prema čovjeku

Blagoslovom kipa blaženog Alojzija Stepinca u Voloskom otvoren je Dom mučenika – Memorijalni centar bl. Alojzija Stepinca. Time je započelo s radom i sjedište Zaklade „In te Domine speravi“, koja nosi geslo blaženika te pruža pomoć obiteljima kojima zbog ovrhe prijeti gubitak jedine nekretnine.

Svečani blagoslov kipa i zgrade 12. rujna, predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić te podsjetio na koji su način osnivači Zaklade i Memorijalnog centra, obitelj Mrvelj, povezali mučenike i pomoć potrebitima.

„Ovo mjesto treba podsjećati da želimo li biti ljudi nade i nadu donositi drugima, trebamo uvijek biti na Božjoj strani. A onaj tko je na Božjoj strani, uvijek je i na strani čovjeka, zaštite njegova života, dostojanstva, slobode i njegovih prava. Zato se u istom prostoru Memorijalnog centra nalazi i sjedište Zaklade koja želi biti blizu ljudima kojima zbog životnih teškoća i dugova prijeti gubitak njihovog jedinog doma. Tako se spomen na svjedoke vjere želi pretočiti u konkretnu ljubav prema čovjeku“.

Upraviteljica Zaklade Marija Mrvelj objasnila je kako povijesnu žrtvu pretvoriti u djelotvornu kršćansku ljubav i nadu: „Željeli smo sačuvati sjećanje na ljude koji su imali hrabrosti ostati vjerni upravo onda kada je vjernost imala najveću cijenu, ali i pobrinuti se da njihova žrtva ne ostane samo prošlost. Htjeli smo stvoriti nešto živo i dobro, da ne govorimo samo o žrtvi onih koji više nisu među nama, nego da primijetimo i čovjeka koji danas stoji pokraj nas i treba našu pomoć. Ova je zaklada nastala kako bi pamtila, ali i pomagala obiteljima kojima prijeti gubitak doma.“

Događaj je odjeknuo puno šire od Opatije i Riječke nadbiskupije, jer uzvanici su stigli i iz Zagreba te drugih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Program je nadahnuto vodila Tanja Maleš, novinarka Hrvatskog katoličkog radija i Laudato TV-a, pjevala je policijska klapa Sv. Mihovil, a o hrvatskim mučenicima govorili su: Juraj Batelja o bl. Stepincu, porečki i pulski biskup u miru Ivan Milovan o Miroslavu Bulešiću, Goran Žan Lebović Casalonga o Riječkim mučenicima te fra Jozo Grbeš

o hercegovačkim franjevcima mučenicima. Kip blaženika s Gospom i malim Isusom rad je kipara Tomislava Kršnjavoga, koji se također obratio okupljenima.

„Željeli smo sačuvati sjećanje na ljude koji su imali hrabrosti ostati vjerni upravo onda kada je vjernost imala najveću cijenu, ali i pobrinuti se da njihova žrtva ne ostane samo prošlost. Da ne govorimo samo o žrtvi onih koji više nisu među nama, nego da primijetimo i čovjeka koji danas stoji pokraj nas i treba našu pomoć - rekla je upraviteljica Zaklade Marija Mrvelj.“

Otvorenju su nazočili i ministar mora, prometa i infrastrukture Oleg Butković, gradonačelnik Opatije Fernando Kirigin, generalni vikar Riječke nadbiskupije Mario Tomljanović s članovima Kurije, župnik Voloskog i opatijski dekan Marijan Žderić te brojni drugi svećenici. Biskup Milovan u svom se govoru prisjetio i pokojnog dugogodišnjeg župnika Voloskog Josipa

Šimca, velikog štovatelja i promicatelja bl. Alojzija Stepinca.

Postulator Stepinčeve kauze Batelja iznio je detalje i svjedočanstva o njegovom pomaganju ljudima u nevolji. Stepinac je to činio u čak tri režima od kojih je svaki nanio štetu Hrvatskoj, rekao je. Primjer djelotvorne vjere Alojzija Stepinca bio je poticaj i osnivačima Zaklade. Bili su to i drugi mučenici čiji je spomen u ovom muzeju i sjedištu Zaklade.

Govoreći o Riječkim mučenicima ponovio je to i Lebović Casalonga. „Mnogi od njih su izložiti sebe radi drugoga, jer su u drugome prepoznavali Krista. Oni i nama danas govore, danas su neke druge ideologije, ali je ista pozornica svijeta. Na toj pozornici su opet borbe između onih koji žele čovjeku oduzeti njegovo neotuđivo dostojanstvo, koji žele čovjeka ujarmiti u neke svoje interese, i onoga koji se za njih bori da spasi njihovu dušu, a to je Dobri Pastir, Isus Krist.“

Nadbiskup Uzinić je, nadahnut evanđeoskom porukom o praštanju, istaknuo da je oprost jedna od najvažnijih odlika mučenika, počevši od primjera Isusa na križu. „Evanđelje nas poziva ne samo da se sjetimo da nam je oprašteno i da moramo opraštati, nego nas podsjeća i da nam je sve darovano te da zbog toga i sami moramo darivati“, dodao je nadbiskup.

Na kraju svečanosti nadbiskup je Zakladi i osnivačima, Mariji i Danijelu Mrvelj, darovao repliku slike Gospe Trsatske, Majke Milosti, simbolično pozivajući okupljene na milosrđe i pomoć u plemenitom djelovanju Zaklade. Godišnje u Hrvatskoj ima 600-tinjak obitelji kojima prijeti gubitak doma. Zaklada „In te Domine speravi“ i njezini osnivači, obitelj Mrvelj sa suradnicima, odlučili su pomoći.

Obitelji osoba s invaliditetom u krilu Crkve

Sudionici su ponijeli ohrabrenje da u svojim domovima nastave izgrađivati mjesta u kojima je svatko prihvaćen, voljen i prepoznat kao dar.

Pripremio: Ivan Nikolić

Središnje misno slavlje 5. Susreta hrvatskih katoličkih obitelji pod geslom „U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!“ proslavljeno je u nedjelju, 20. rujna u svetištu Gospe od Utočišta u Aljmašu. Na misi je sudjelovalo oko 4000 vjernika, a bio je to vrhunac dvodnevnog susreta u Osijeku i Aljmašu, ali i pastoralnog ciklusa „Obitelji osoba s invaliditetom u krilu Crkve“, koji je započeo 2022., a koji su osmislili i animirali Vijeće Hrvatske biskupske konferencije za život i obitelj, Vijeće za laike te Odbor za osobe s invaliditetom.

Misu je predvodio domaćin đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić, a suslavili su apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj Leopoldo Girelli, 27 hrvatskih biskupa iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine i Boke kotorske te oko 200 dijecezanskih i redovničkih svećenika.

Nadbiskup Hranić u propovijedi se posebno obratio osobama s invaliditetom: „Vas je iskustvo vlastitih granica oslobodilo oholosti, naučilo poniznosti te zahvalnosti i za malo. Rese vas dobroti i čistoća srca, iskrenost, radost, plemenitost, nesebična ljubav, dobroti i solidarnost. Svi mi uz vas postajemo bolji, autentičniji i plemenitiji ljudi i rastemo u čovječnosti te nikad ne možemo mi pružiti vama, koliko vi pružate nama. Iz susreta s vama uvijek se vraćamo bogatiji, radosniji i zahvalniji za darove koje imamo. Hvala vam na tom vašem dragocjenom daru! (...) Vi pripadate nama. Potrebni ste nam. Vi ste naš blagoslov i Božji dar. A vašim roditeljima, zajedno s Vama, odajemo priznanje i kličemo: Hvala!“

OBITELJI RIJEČKE NADBISKUPIJE NA SUSRETU U OSIJEKU I ALJMAŠU

Na susretu u Osijeku i Aljmašu 19. i 20. rujna sudjelovalo je i oko 150 hodočasnika iz Riječke nadbiskupije. Na Susret su krenula tri autobusa hodoča-

snika, a među njima su bile obitelji s djecom, bračni parovi, pojedinci te osobe s invaliditetom i djeca s teškoćama u razvoju sa svojim obiteljima. Velik broj sudionika pokazao je želju riječkih obitelji da budu dio širega crkvenog zajedništva te da kroz ovakve susrete pronađu novu snagu i ohrabrenje za svakodnevnicu. Dvodnevni program pružio je sudionicima priliku za međusobno upoznavanje, razmjenu iskustava, molitvu i promišljanje.

nje o ljepoti, ali i izazovima bračnog i obiteljskog života.

Hodočasničke skupine predvodili su svećenici Tomislav Zečević i Ivan Nikolić te Klara Labinac. Već je sam put prema Slavoniji bio prilika za susret, razgovor i molitvu, a tijekom dva dana među sudionicima se stvaralo lijepo ozračje međusobne blizine i povezanosti. Susreli su se i s riječkim nadbiskupom Matom Uzinićem koji je s drugim biskupima sudjelovao na svečanom misnom slavlju.

SUBOTNJI SUSRET U OSIJEKU

Prvi dan susreta, u subotu, bio je vezan uz Osijek, gdje su obitelji sudjelovale u programu namijenjenom duhovnom osnaživanju i promišljanju o poslanju kršćanske obitelji. Osobito vrijedan dio bio je večernje bdjenje s potresnim i ohrabrujućim svjedočanstvima obitelji o njihovim konkretnim životnim iskustvima.

Posebno snažan trag ostavile su obitelji koje žive iskustvo invaliditeta. Progovorile su o svojoj svakodnevici, izazovima, trenutcima kušnje i neizvjesnosti, ali i o ljubavi, radosti, vjeri i snazi koju pronalaze u obiteljskom zajedništvu. Njihova svjedočanstva podsjetila su sve prisutne da se vrijednost obiteljskog života ne mjeri odsutnošću poteškoća. Upravo u zahtjevnim okolnostima postaju vidljivi snaga međusobne ljubavi, požrtvornost i važnost podrške šire zajednice.

Bila je to ujedno snažna poruka da osobe s invaliditetom i njihove obitelji nisu tek primatelji pomoći nego svojim životom, iskustvom i darovima obogaćuju crkvenu zajednicu kao njezini ravnopravni članovi.

POSEBNA BRIGA I PRIHVAĆENOST

Tijekom putovanja i cjelokupnog susreta posebnu brigu o osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju vodila je Klara Labinac, nastojeći im omogućiti da što potpunije i ugodnije sudjeluju u zajedničkom programu.

Njihova prisutnost bila je konkretan podsjetnik na poziv Crkve da bude mjesto susreta i pripadnosti za svakog čovjeka. Zajednica postaje bogatija kada se različitosti ne promatraju

kao prepreka, nego kada se prepoznaju dostojanstvo i jedinstvenost svake osobe.

Upravo su susreti, razgovori i zajednički provedeno vrijeme pokazali koliko je važno stvarati prostor u kojem će se osobe s invaliditetom i njihove obitelji osjećati prihvaćeno i ravnopravno uključeno u život crkvene zajednice.

NEDJELJA U ALJMAŠU – OBITELJI POD MARIJINOM ZAŠTITOM

Nakon osječkog programa susret je nastavljen u nedjelju hodočasničkim i molitvenim ozračjem u Aljmašu, u Svetištu Gospe od Utočišta. Dolazak u marijansko svetište za mnoge je bio jedan od najemotivnijih trenutaka. Obitelji su pred Mariju donijele svoje zahvale i radosti, ali i poteškoće, strahove, bolesti i osobne nakane.

Osijek i Aljmaš tako su povezali dvije ključne dimenzije: zajedništvo ljudi i zajedništvo s Bogom.

KUĆI S NOVIM ISKUSTVIMA I OHRABRENJEM

Nacionalni susret stoga ne završava odlaskom iz Aljmaša; njegovi pravi plodovi nastavljaju se razvijati u svakodnevnom životu – u odnosu supružnika, odgoju djece, brizi za starije i potrebite te u župnim zajednicama.

Tri autobusa vratila su se prema Rijeci noseći mnogo više od uspomena.